

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

DANSUL CU CARTEA

עצן קודשית „Turmă sfântă, turmă sfântă... Cu glas de tunet, bătrânul Reb Leibale, tapițerul, îndemna hora să pornească cu mai multă însuflețire, chema toată lumea aflătoare în sinagogă să se înlanțue și mai strâns în dansul cu Tora în mână. Moșneagul gârbovit devenea animatorul sărbătorii. Ochii îi strălucneau de o nespusă bucurie, întreaga-i ființă se dăruia acestei dăntuirii fără de sfârșit...

An de an, ori de câte ori Simhat Tora pășește pragul caselor noastre de rugăciune, imaginea aceasta din timpul copilăriei mele îmi revine în minte și în suflet și devine, parcă, un simbol al sărbătorii.

Cine știu ceva, cine ar fi putut să povestească ceva despre viața lui Reb Leibale, în celelalte zile ale anului? O existență anonimă, modestă, un om ce se strecura prin viață cu dorința de a nu fi observat. Muncea din greu, spre a-și agonisi pâinea, iar atunci când intra în sinagogă, în fiecă dimineață și în fiecă seară, se ferea să tulbure pe alții și își rostea ruga în șoaptă. Cine ar fi putut să afirme că l-a auzit măcar glasul?

În schimb, când, în ajunul ultimei zile de sărbătoare din luna Tiși, ușile Lăzii Sfinte se deschideau larg, iar Sulurile se împărțeau enoriașilor care alcătuiau cortegiul ce avea să facă ocolul sinagogii, Reb Leibale devenea cu totul un alt om. O transfigurare totală se petrecea într-însul. Bătrânul mărunț crescuse parcă cu un cot, cântul său însuflețea bătrânii și copiii, verva sa răspânda râs și bună dispoziție, veselia sa devenea molipsitoare. Reb Leibale își trăia marea clipă. Părea că pentru dansa a suferit, s-a chinuit un an întreg. Toate privirile erau atrase de acest uriaș care domina de pe piscurile unei mărețe perfecțiuni sufletești. El devenise intruchiparea unei misiuni, înfățișa suprema noastră bucurie, explica o dramă. Era „Omul cu cartea în brațe”.

„Așa suntem cu toții, fii ai Torei. Așa s-a concretizat întreaga noastră ființă. Oameni cu cartea în brațe. Cu ea dăntuim, de mii de ani încoace, cel mai

farmecător dintre dansuri. O cuprindem în brațe pe mireasa cea scumpă, Cartea, o mângâiem și o sărutăm, căci ea, numai ea este aleasa inimii noastre. Pentru dansa am suferit, doar, atât de cumplit. Spre a-i asculta povața, ne-am supus atâtor privațiuni; spre a-i împlini idealul, am străbătut, doar, atâtea căi presărate cu spini. Ni-i mai scumpă decât toate nestematele, pentru că ea ne-a apărut de primejdii, ea ne-a îndreptat șira spinării, ori de câte ori hula și ocară căutau să ne copleșească. Alături de dansa am suferit. Trupurile ne-au fost străpunse laolaltă de ascuțite săbii, limbi de foc ne-au cuprins împreună. Soarta noastră a fost și a ei. Nici când nu ne-am părăsit unul pe celălalt. Noi am rămas mereu de veghe ca nu cumva cartea să piară pradă dușmanilor ei, iar ea ne-a ocrotit, ne-a dăruit puteri morale spre a nu ne prăbuși în cele mai grele încercări. Cu înfrigurare, cu ultimele puteri ce ne rămăneau, când talazurile urii căutau să ne acopere, ne înțeștam de ea, căci numai ea putea să ne călăuzească spre limanul suferințelor.

כִּידָם חֲלִינוּ „Căci ea e viața noastră”. Ce farmec ar fi avut viața noastră fără comoara învățaturii, din ale cărei bogății nesfârșite ne împărtășim mereu? Ce sens ar fi avut calvarul nostru dacă în fața ochilor nu ne-ar fi fluturat mereu drapelul neîntinat de nici o picătură de sânge, steagul pur al iubirii de oameni și de Dumnezeu, Tora?

Continuare în pag. 6

ÎMPODOBIND SUCA

Despărțită de un interval de numai patru zile de Iom Hakipurim, cea mai gravă și înfricoșătoare zi a anului evreiesc, sărbătoarea corturilor vine să aducă zile de veselie senină în sufletele purificate ale credincioșilor împăcați cu semenii lor și eliberați, prin voința divină, de povara păcatelor anului trecut.

După numele generic pe care îl mai purta — Hag (sărbătoarea) —, se pare că era considerată ca foarte importantă și, împreună cu Pesah și Șavuot, a fost

— potrivit unei vechi tradiții — legată de obligația pentru toți bărbații de a porni în pelerinaj la Ierusalim, pentru a mulțumi Domnului și a duce, pentru sacrificiu, primele fructe culese, precum și zeciuiala (Maaser).

De timpuriu însă, ca o consecință a creșterii conștiinței religioase și a tendinței de centralizare și concentrare a timpului, Sucot a căpătat o a doua semnificație, simbolică, și care a rămas, mai ales după dărâmarea Templului, cea principală, amintirea anilor de pribegie prin deșert, când, după eliberarea din robie, poporul lui Israel, condus de Moșe, locuia în corturi („Pentru ca urmașii voștri să știe că am făcut pe copiii lui Israel să locuiască în corturi, după ce i-am scos din Mițraim”).

După Sucot este și sărbătoarea Legii, când se termină citirea celei de-a cincea cărți a lui Moșe și se reia începutul celei dintâi.

Sărbătoarea corturilor este compusă de fapt din trei sărbători distincte: Sucot, șapte zile (15—21 Tiși), Șmini Ațeret, ziua adunării (22 Tiși), și Simhat Tora, bucuria Legii (23 Tiși).

Două prescripții speciale sunt legate de cele șapte zile ale sărbătorii propriuzise de Sucot: obligativitatea locuirii în corturi și binecuvântarea zilnică a celor „patru feluri” de fructe rituale (arba mimim).

Obiceiul de a se locui în barăci este poruncit de Tora (Deut. 16: 13.16; Lev. 23; 34), iar amănuntele sunt reglementate de legiurile religioase în vigoare încă de vremea când sărbătoarea de Sucot reprezenta numai festivitatea de mulțumire cu care se încheia culegerea recoltelor.

Continuare în pag. 6

Continuare în pag. 6

Hoșana Raba... Șmini Ațeret...

Despre Sucot se vorbește în Biblie în legătură cu inaugurarea Templului lui Solomon, care a avut loc în luna Tiși: „Și a făcut Șlomo sărbătoare în decurs de șapte zile și toți fiii lui Israel au sărbătorit-o împreună cu el, o mare mulțime de oameni” (Cronici II, VII, 8).

În Nehemia (VIII, 14—16), ni se vorbește despre șederea în cort în timpul sărbătorii lunii a șaptea. Totodată, ni se arată că atunci corturile erau construite din ramuri de măslin, mirt, curmal etc. și ridicate în curțile caselor, în curtea Templului, pe acoperișuri etc.

Interesant este că sunt încă unele locuri în care obiceiul de a construi corturile pe acoperișuri mai dăinuie și acum.

În timpul ultimilor hașmonaim, sărbătoarea de Sucot era celebrată cu foarte mult fast, veselie și voie bună. Este aproape sigur că din acea perioadă datează noua semnificație a sărbătorii, aceea de început al sezonului ploilor. Pentru a simboliza venirea ploii binecuvântate, s-a introdus obiceiul așa-zisei „vărsări a apei” pe altar (Simhát Beit Hașoéiva).

Vărsarea apei se făcea în acea epocă în felul următor: zi de zi, o dată cu ivirea zorilor, un grup de cohanim (impropriu tradus „preoți”) ieșea din Templu, îndreptându-se spre izvorul Șiloah.

„Preoții” scoteau apă din izvor cu un vas de aur și o duceau la altar. La întoarcere, ajungând la așa-zisa „poartă a apei”, situată la zidul sud-estic al Templului, erau întâmpinați cu sunete de Șofar. După ce se termina ceremonia cotidiană a aducerii jertfei, Cohen Gadol („Marele Preot”) vărsa apa din vasul de aur în fața pelerinilor adunați, simbolizând prin aceasta ploile binecuvântate din cer. În timp ce se îndeplinea ceremonia vărsării apei, un alt grup de cohanim cobora la izvor spre a culege de acolo ramuri de salcie, care erau apoi puse la altare cu vărfurile aplecate.

După terminarea ceremoniei, „preoții”, purtând ramuri de salcie în mâini, înconjurau Altarul și spuneau: „Doamne, Te rugăm, ajută-ne!”.

În curtea Templului se instalau sfeșnice mari de aur, foarte înalte, la care se putea ajunge numai cu ajutorul unor scări speciale. Fiecare sfeșnic avea în creștet câte un recipient mare cu ulei.

Continuare în pag. 6

Continuare în pag. 6

MARC CHAGALL

Ebreul cu Tora

„Kohelet“ („Ecleziastul“)

Operă exemplară pentru criza spirituală individuală sau colectivă, fie sub raportul timpului biologic, fie sub al celui istoric, „Kohelet“ deschide drum — din punct de vedere estetic — categoriilor negative ale liricii: decepției, sfâșierii analitice și autoanalitice lucide. Autor al lui „Kohelet“, regele Șlomo este precursorul tuturor scriitorilor descoperitori al lipsei de sens a zberitei umane în direcția acumulării de lucruri poletice și efemere, măcinăți de un incurabil „rău al veacului“ lor. Devalorizarea idealurilor, grava deșampănire pe plan afectiv, hiperluciditatea în controversă cu iraționalul — iată câteva puncte de plecare către experimentele literare ale secolului nostru: expresionism, existențialism, literatura absurdului.

Întră în compoziția textului o anume sugestivă îndeterninare amar-interogativă acționând în cercuri concentrice. Marea putere de sintetizare în exprimarea ideilor a facilitat răspândirea lor în vorbire și scrierea curente, multe versete devenind maxime, proverbe, glose cu valoare de laimotiv.

Elementul fundamental al construcției cărții este starea conflictuală. Conceptele de „deșertăciune“ și „vânăre de vânt“ vin din contrastul iscat între sentimentul siguranței, presupus anterior, și golul provocat de șocul datorat unuia profund dezechilibrat în concepția despre

lume a autorului. Acestea și alte antinomii (condiția de efemeritate a ființei umane și perenitatea Pământului, mișcarea perpetuă a astrilor, a elementelor biosferei, zbucliumul omnesc minor, privind ciclurile biologice, și major, pe plan social-istoric, opuse liniștii revenirii la aceleași legi naturale, morale etc.) — toate converg spre revolta în fața granițelor condiției umane, revoltă născută dintr-un spirit cu valențe pozitive, îndreptat spre afirmare vitală. Scepticismul, amărăciunea, suferința transformată în înțelepciune și, uneori, comoda resemnare vin din elanul frânt al celui spirit mai sus amintit, fiindcă strădanile

omenești sunt de atâtea ori anulate de nepăsarea hazardului. Deznădejdea în fața condiției umane duce la un fals epicureism al concepției despre lume a autorului, fiindcă pâinea, vinul, somnul, elementaritatea existențială pe care o recomandă drept refugiu aduc aminte de sentimentul sacral al cultului vieții, care n-are nimic de-a face cu hedonismul lenin.

O disociere însemnată este aceea dintre moment și clipă. Momentul este legic și contrapunctic (a te naște/ a muri; a sădi/ a smulge; a râni/ a tămădui etc.); clipa este răgazul dintre momentele vieții, de unde îndemnul de a beneficia cât mai mult de acest răgaz. Momentul e acțiune, clipa — așteptare. În pofida pesimismului afișat al autorului, există subiacent aceeași afirmare a voinței de a rezista existențial printr-o barcadă lăuntrică, caracteristică filozofiei ludaice în ansamblul ei, fiindcă a accorda valențe supreme inestimabilei avuții afective care este devotamentul familial devine o mărturie pentru ceea ce a fost numit „miracolul supraviețuirii“ poporului evreu. Transmiterea acestei valori urmașilor implică realizarea unui mod specific de comportament, de sensibilitate și gândire, în stare să contracareze elementul adversativ, cu funcții dizolvante.

„Kohelet“ este ceea ce mai târziu a fost definit drept „operă deschisă“, respectiv — pretabilă a

fi interpretată printr-o mulțime de sensuri, uneori chiar contradictorii. A susține că există un raport direct proporțional între deșertăciunea și numărul cuvintelor rostite cu voce tare poate pune ideea de abundență verbală fie sub semnul demagogiei, fie sub semnul însondabilului adevărului gândit, care, pentru a fi adus la suprafața înțelegerii generale, are nevoie de multe variante până la găsirea celei mai adecvate. Și — atunci de-abia — se pune problema reflectării sale aiomă prototipului ideal (celui existent în gândire) în forma lui concretă, verbală (de unde semnul egalității între cuvânt și deșertăciune).

Obsedată în această carte este problema sensului existenței; aceeași cercetare de sine, același bilanț sufletesc implicat în noțiunea de Teșuva o marchează. Fiindcă, în concepția autorului, existența umană nu constă într-o viațuie la întâmplare, în agonisire materială ca scop în sine, în irosire a „pielei de sâgri“ dată fiecăruia, ci în nevoia de a o gândi, a o proiecta și a o construi. Pesimismul, vizibil la suprafața cărții, vine din neconcordanța dintre proiectul abstract și realitate. „Numele bun“ e un deziderat aparent simplu de realizat: voință, muncă, pricepere. Din calcul au fost omise, însă, trei elemente care se dovedesc determinante: conjunctura selectivă, tiparul individual necesar momentului, hazardul. De aici imperfecțiunea existenței umane. Autorul biblic abordează noțiunea de „nume bun“ (valoare preponderent etică) ca pe un absolut, într-o manieră similară lui Platon privind ideea de Frumos.

Dar, spre deosebire de Platon, este conștient de neputința umană de a-l realiza în această ipostază. Singura modalitate de a perfecția un acord între real și ideal este linia de mijloc, care asigură supraviețuirea. Și totuși, numele bun, ca valoare lipsită de judecată, are o unitate de măsură: judecata timpului, recunoscută de autorul lui „Kohelet“.

Valoarea Răului și a Binelui e văzută — metaforic — sub raportul picăturii și întregului, secundul fiind permanent în pericol printr-o singură imixtiune a primului, ceea ce accentuează importanța lucrurilor mici în construirea unui edificiu mare: „O muncă moartă strică amestecul de untdelemn al celui ce pregătește miresmă“.

Un terțiu stilistic mai puțin cunoscut al lui „Kohelet“ este lirismul. Decepția, amărăciunea, gustul de cenușă sunt contracarate (în ultimul capitol) de marea poezie a naturii privită din perspectiva sfârșitului vieții, marcând ceea ce e mai elementar și mai nebagat în seamă, fiindcă este dăruit tuturor; minunția Creației divine înțeleasă auditiv (cîripitul de dimineață al păsărilor, vizual (luna, stelele, norii), olfactiv (muguri deschise). Viața, ca experiență tragică și plină de emoții puternice, în care problemele și condiția omului apar sintetizate cu o cutezătoare dragoste de adevăr și o subtilă intuiție psihologică, reprezintă, totuși, în viziunea elegiacă a autorului lui „Kohelet“, singura realitate; o încercare uriașă, prin neurmata-ri reluare, de a birui neantul, încercare de a frumusețe aiomă măsurii oricărei vieți omenești, unică, melancolică, misterioasă.

E. SUHOR

„AMINȚIȚI COPIII“

Acesta a fost subiectul unei expoziții itinerante, deschisă — în aer liber — special pentru copii, la Muzeul de Istorie Naturală din Chicago. Au fost folosite vocile tinerelor victime și ale supraviețuitorilor pentru a aminti crunta realitate, chinurile celor aproximativ un milion și jumătate de copii, în marea lor majoritate evrei, uciși

în Holocaust. Pavel Friedmann ne-a lăsat o poezie, „Fluturile“, datată Theresienstadt, iunie-1942 — poezia unui copil tânăr după libertate, scrisă cu durerea adolescențului copleșit de ororile trăite în lagăr, prin care ne obligă să povestim fiilor noștri și fiilor fiilor noștri atrocitățile naziștilor și speranța acestor tineri nevinovați:

FLUTURELE

El a fost ultimul. Într-adevăr ultimul.
O astfel de culoare orbitoare, chinuitor
de galbenă,
ca și lacrimile soarelui

zărobindu-se pe piatră.
Acea a fost adevărata sa culoare.
Și cât de ușor se înalță și cât de sus!
Desigur, urcând, el a dorit
să sărute ultima mea lume.

Sunt aici de șapte săptămâni
„ghetoizai“.

Cine m-a iubit m-a găsit.
Margaretele mă cheamă
ca și ramurile florilor albe
ale castanilor din curte.

Dar aici nu am văzut un fluture.
Ultimul, a fost chiar ultimul.
Nu sunt fluturi aici, în ghetto.

Traducere de EVELIN PONEA

Trupa de dans SHALOM în Mexic

Când te gândești la Mexico City, te gândești, probabil, la bijuterii de argint și la mâncare condimentată.

Nu te-ai aștepta vreodată ca marea metropolă să fie gazda unui festival al dansului popular evreiesc.

Și totuși, aceasta a și fost capitala Mexicului pentru dansatorii trupei „Shalom“, aparținând Centrului Comunitar Evreiesc din Vancouver (Canada), când au participat la un festival al dansului popular evreiesc în acest oraș.

Festivalul „Aviv Carlos Halpert“ este cea mai mare manifestare de dans popular evreiesc care are loc în afara Israelului. Anul acesta, festivalul a atras peste 30 de formații cu peste 1000 de participanți având cele mai variate vârste, de la preșcolarii la adulți ajunși la 50 de ani.

Trupa de dans „Shalom“ din Vancouver a fost singura compusă din interpreți evrei din Canada și una dintre cele numai cinci trupe din afara orașului Mexic. Deși festivalul a fost o competiție, ansamblul din Vancouver a participat doar în calitate de invitat.

Anul acesta, au venit, de asemenea, trupe de dans din Venezuela, San Diego și din orașe mexicane, ca Guadalajara și Monterrey.

Participanții au fost impresionați de amploarea festivalului. Spectacolul susținut de trupa „Shalom“ a avut loc la teatrul în aer liber al Centrului Comunitar Evreiesc din Mexico City, în prezența a peste 3000 de spectatori, bucurându-se, deci, de una dintre cele mai largi audiențe la public.

„Spectatorii mexicani sunt foarte diferiți față de cei cu care trupa s-a obișnuit să vină în contact. Sunt foarte exuberanți și, dacă le place spectacolul, exclamă și strigă. Cred că le-au plăcut spectacolele noastre, fiindcă s-au manifestat ca atare în timp ce evoluam pe scenă“, și-a amintit cu un zâmbet o membră a trupei.

Potrivit opiniei dansatoarelor intervievate, respectul mexicanilor pentru arta oaspeților s-a făcut simțit prin modul în care au fost tratați.

„La numai o oră după ce am coborât din avion, a trebuit să susținem o repetiție generală. Unii dintre noi sufeream din cauza diferenței de altitudine și a poluării și toți eram foarte oboșiți“, ne-a relatat ea. „Dar mexicanii erau atât de drăguți, căutau să ne ajute cât le sta în putință și nu ne-au creat vreodată greutăți prin neacceptarea standardelor noastre“.

În onoarea evenimentului cultural, ce s-a desfășurat pe o perioadă de trei zile, trupa și-a încheiat seria spectacolelor cu suita muzical-coregrafică „Noce Del Encierro“.

Gazdele le-au asigurat cazarea, masa, excursiile și condițiile necesare respectării Șabatului.

Participarea reprezentanților a multe generații a acreditat ideea — printre localnici — că dansul popular e accesibil tuturor vârstelor.

„Mexicanii au spus că, prin modul în care am luat parte la festival, mulți oameni au devenit conștienți că un balerin practicând dansul popular poate să facă față exigențelor interpretative chiar și după 25 de ani“. Vârsta medie a dansatorilor trupei „Shalom“ este în jur de 35 de ani, a estimat dansatoarea interviuată. Răspunzând întrebării reporterului dacă trupa intenționează să participe din nou la o asemenea manifestare artistică, ea a declarat: „A merge la un festival înseamnă o modalitate de îmbogățire a creației, a energiei, a spiritului. Te inspiră și e minunat să afli că dansul popular evreiesc este atât de viu și în plină dezvoltare“.

• CINE ESTE Nr. 133 749?

Jurnalist de seamă, scriitor născut în Polonia în 1908, Joseph Weinberg a fost deportat la Auschwitz și înscris cu nr. 133 749. Revenit, după grele chinuri, în țară, este ales în diferite funcții care amintesc statutul său de deportat. A fost președinte de onoare al Asociației Independente a Deportaților din Franța. Refugiat la Paris, se dedică muncii scriitoricești. Ultimii treizeci de ani l-a consacrat scrierii în limba idiş a memoriilor din lagăr. Cărțile sale au fost traduse în franceză și în multe alte limbi. Amintim doar „Morții nu varsă lacrimi“ (1964), cu o prefață semnată de Pierre Gascar — tradusă în ebraică și olandeză; „Primăveri de cenușă“;

„O lacrimă, o rugăciune“ tradusă de Armand Abécassis, prefațată de Rabinul Kaplan ș.a.

• APARIȚIE

În 1992, a apărut, în editura Suhrkamp, din Germania, un roman al scriitorului vienez Robert Schindel, best-seller în care este descrisă evoluția a două generații de vienezzi supraviețuitori al genocidului nazist. Pe baza acestui roman, care a cunoscut trei ediții, autorul intenționează să realizeze un scenariu de film înclinând Holocaustul.

• „KAFKA — AUSCHWITZ“

La Teatrul Essaiien, din Paris, a fost prezentată piesa „Kafka-Auschwitz“, scrisă de Alain Bosquet, în regia lui José Valvédère.

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Din nou despre
COMUNITATEA EVREIASCĂ DIN SARAJEVO

După cum cetățenii asediați din Sarajevo, capitala Bosniei, așteaptă rezultatele eforturilor internaționale de pace, tot așa mica obște evreiască de aici, numărând între 500 și 900 de membri, rămășiță din totalul puternicei comunități antebelice de circa 14 000 de evrei, trăiește aceleași suferințe. În rândurile ce urmează încercăm să facem o incursiune în istoria vechii comunități evreiești din Sarajevo.

Orașul Sarajevo n-a fost totdeauna legat de sânge și ciocniri armate. Acum el ocupă un loc central în derularea știrilor zilei datorită sângerosului război civil al cărui sfârșit nimeni nu-l poate prevedea încă. Acest oraș a fost și picătura care a vărsat paharul, la începutul acestui secol, dat fiind că împușcătura trasă acolo asupra prințului moștenitor austriac „a avut reverberații pretutindeni în lume”, constituind pretextul izbucnirii primului război mondial, cu toate crorile ce i-au urmat.

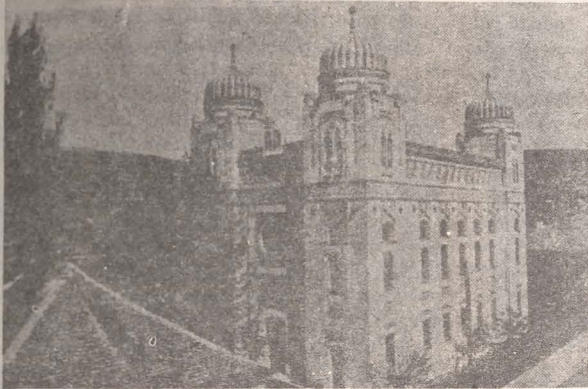
Dar puțini oameni s-ar putea gândi că la Sarajevo a existat, de asemenea, timp de 400 de ani, o comunitate evreiască respectată, cunoscută sub numele de „Sareyo din Bosnia”, care a fost condusă de rabini renumiți în întreaga lume evreiască. Prin Sarajevo treceau importante drumuri comerciale între Italia, Grecia și Turcia. Orașul a devenit puternic și bogat sub Imperiul Otoman, împreună cu Dubrovnik, cunoscut atunci sub numele de Ragusa, un oraș-stat — ca și Veneția —, cu o flotă impunătoare. La început, majoritatea membrilor comunității o reprezentau sfaradimii (evrei veniți din Spania), dar după Congresul de la Berlin, din 1878, când Sarajevo a fost cedat Austriei, mulți așkenazim din Imperiul Austro-Ungar au migrat într-acolo.

Așezarea evreiască a fost înființată, neoficial, în 1551, cu imigranții din Salonic (Grecia), dar prezența lor a fost oficial consensată 35 de ani mai târziu. Printre primii conducători iluștri de ieșiva s-a numărat Rabi Șmuel Boruch, din Salonic, care a sosit acolo în 1623 și a răspândit învățătura iudaică în rândul membrilor comunității timp de 17 ani, împreună cu Șef Rabinul Reb Matziach Migagin. A fost urmat la conducerea ieșivei de fratele lui Matziach, Rabinul Eliahu Migagin, care, a devenit unul dintre cei mai proeminenți cărturari din Ierusalim. Ambii frați erau ajutați de Reb Așer Zevulun, un talmid hafham (cărturar) din Belgrad.

Un alt vesit rabin din Sarajevo a fost Haham Zvi. Acesta a studiat, de asemenea, Tora, la Salonic și Constantinopol. În 1686, când armata austriacă i-a alungat pe turcii din Ungaria, Haham Zvi a fost silit să plece din Oben (acum cunoscut ca Budapesta), dat fiind că, în conflictul armat, i-au fost distruse casa și prețioasele cărți.

Când sultanul turc a alungat armata austriacă din Bosnia, în 1691, comunitatea din Sareyo a fost restabilită și Rabinul Itzhak

În timpul în care această comunitate a fost părăsită de Șef Rabinul Moșe Danun (antecesorul lui Pereria), a fost ridicată — printr-o donație a bancherului

• Sinagogă din Sarajevo

Așkenazi a fost numit păstorul ei spiritual. El a fost primul care a strâns numele tuturor conducătorilor obștii evreiești din Sarajevo în faimosul Pinkas din Sarajevo, care a existat printre bunurile comunitare, până când a fost furat de naziști în 1940. Pinkas-ul a fost scris în ebraică și ladino.

O vedere de ansamblu asupra vieții comunitare din secolul al XVIII-lea este dată de un număr de răspunsuri ale Rabinului Șem-Tov Zvi, fiul lui Itzhak Așkenazi, către rabini din Salonic și Constantinopol.

Un alt rabin ilustru, al cărui nume este asociat de Sarajevo, a fost Rabi David Pardo. Era originar din Italia și, mai întâi, a funcționat ca rabin în Asplataro (azi Split), unde a predat multor învățăcei, înainte de a fi invitat să devină Șef Rabin al orașului Sarajevo, post pe care l-a deținut circa 30 de ani. A scris un număr de cărți, incluzând un comentariu asupra operei „Tosefta”. A scris, de asemenea, piutim (cântece, liturgice), care au fost incluși în cărțile sefarde de rugăcini. A înființat multe instituții de binefacere. În 1782, a făcut Alia. La conducerea spirituală a comunității i-a urmat fiul său, Reb Itzhak Pardo.

Rabinul Eliezer Papo, autor — printre altele — al lucrării „Pele Iocetz” și renumit pentru „sfințenie, puritate, posturi și Iras Șomaim”, s-a născut la Sarajevo în 1785 și a fost elev al lui Reb Eliahu Chivon, conducător al ieșivei de acolo.

În cărțile sale a descris cu dragoste locul nașterii sale, Sareyo, unde a învățat împreună cu Rabinul Moșe Pereria, care, ulterior, a fost recunoscut oficial ca hahambașal al Comunității Evreilor din Sarajevo.

DAR DIN ELVEȚIA

Tabloul „Hollekrasch” („Punerea numelui unei fetițe”), creat de pictorița elvețiană Alis Guggenheim, a fost căruț Muzeului Israelului, din Ierusalim, de către Sigmund Wiener și Eva Wiener-Karo, din Lucerna.

Lucrările lui Alis Guggenheim, mult timp nerecunoscută (1896—1958), au putut fi admirate iarna trecută, în cadrul unei retrospective care e-a bucurat de o largă apreciere, în Galeria de Artă Aarau. Câteva din operele ei cele „mal renumite” evocă anii copilăriei petrecute la Lengnau. Obiectul de „Hollekrasch” a apărut în secolul al XV-lea, în sudul Germaniei, ca un fel de contrapondere la circumciderea nouilor evrei, cetățeni ai lumii, de sex bărbătesc. Într-o dimineață de

Șabat, după nașterea unei fetițe, când mama vine la sinagogă pentru prima dată, ea este salutată de cantor cu un cântec anume, iar soțul ei este chemat la Tora. După serviciul divin, rude și prieteni vin în casa noului născut, unde copilul stă culcat în leagănul frumos împodobit. Copiii fac un cerc în jurul leagănului, îl ridică de trei ori și strigă: „Holle, Holle, cum se va numi copilul?” După aceea este făcut cunoscut numele laic al fetiței și copilul primește dulciuri. Numele de „Hollekrasch” ar putea proveni din franțuzescul haut la crèche! (leagănul sus!) sau din cuvântul idiș hole (ebraicul hol), combinat cu termenul german Kreischen.

„Dreptul fraților noștri
— evreii danezi”

Nu erau decât 7 500 de evrei în Danemarca. Cea mai mare parte locuiau la Copenhaga. În primăvara anului 1941, trupele germane au invadat Norvegia. În războiul lor fulger, ele au ocupat într-o singură zi regatul Danemarcei. Măsurile antievreiești impuse de naziști au fost primite cu ostilitate de danezi. Când regele Cristian al X-lea a aflat că evreilor li s-a impus să poarte steaua galbenă, a declarat ocupanților că el însuși și întreaga sa familie vor purta acest semn al infamiei. Decretul a fost anulat.

În vara și la începutul toamnei anului 1943, situația s-a deteriorat. Sabotajele perturbau din ce în ce mai mult efortul de război german. Atunci, naziștii au decretat starea de urgență, măsură ce urma să slujească drept pretext pentru a-i deporta pe evrei în lagărul de exterminare de la Theresienstadt. Operațiunea era prevăzută a se derula de Roș Hașana, în noaptea de 1 spre 2 octombrie.

Danezii au luat însă măsuri pentru ca evreii să fie preveniți. Cu o noapte înainte, Rezistența daneză a solicitat trimiterea unei flote de vase de pescuit. Câteva zile după aceea, timp de o lună, unul câte unul, evreii și-au părăsit adăposturile, ascunzătorile, casele daneze și au ajuns, sub o bună pază, în largul mării, de unde au găsit azil în Suedia; astfel au fost

salvați circa 7 000 de evrei danezi.

La data stabilită, Gestapoul n-a mai găsit decât 477 de evrei. A fost un eșec total. În cea mai mare parte din biserică s-a citit o scrisoare pastorală semnată, în numele episcopilor danezi, de Fuglsand Damgard. „Persecuția este împotriva Evangheliei. Noi vom lupta pentru dreptul surorilor și fraților noștri evrei de a-și păstra libertatea, pe care noi o prețuim mai mult decât viața”.

Această epopee, la care au participat mii de cetățeni, oameni de afaceri, medici, profesori, marinari, șoferi de taxi, îngrijitoare, a fost, cu adevărat, unul dintre cele mai frumoase acte de solidaritate față de un popor hăituit și martirizat.

H. MINCZELES

Antisemitismul în creștere
în Europa răsăriteană

Potrivit Institutului pentru probleme evreiești, de la Londra, antisemitismul este în creștere în special în Europa răsăriteană. Manifestările antisemite fac parte din „cotidianul politic” în special în Ungaria, România, Rusia și Polonia.

Autorii raportului precizează, cu îngrijorare, că numărul grupurilor extremiste crește, acestea fiind active nu numai în Europa occidentală, ci și în fosta zonă de dominație comunistă.

Nu numai în Rusia există mai mult de 50 de publicații antisemite, care apar în tiraje de sute de mii de exemplare.

Institutul mai relatează că disponibilitatea la acte de violență a grupărilor extremiste crește. În 1992, au fost profanate mai multe cimitire decât în anul anterior. Cu toate acestea, în S.U.A., Franța și Canada a scăzut numărul violențelor anti-evreiești.

UN RABIN LA MINSK

Timp de cinci zile, Rabinul Zalman Kossowsky, din Elveția, a pelerinat prin Belarus, în cadrul unui sondaj al Comitetului de acțiune pentru evreii din fosta Uniune Sovietică (AIS). Concluzia sa: „Situația este absolut tragică. Belarus are nevoie de sprijinul nostru”.

„Organizațiile Bnei Akiva și AIS sunt active în Belarus, dar trebuie sprijinite în mod mai eficient — de pildă, în domeniul asistenței. În timpul vizitei pe care am efectuat-o aici, prețurile alimentelor de primă necesitate au crescut cu 700%, relatează Rabinul Kossowsky. Cine a vrut să emigreze a părăsit deja țara”. „Evreii care mai trăiesc acolo, declară rabinul, știu foarte puțin despre iudaism sau sunt prea bătrâni pentru a-și întemeia altundeva o nouă viață.”

„Eforturile depuse până acum sunt prețioase, dar, la o populație evreiască care depășește cu mult numărul evreilor elvețieni, acestea nu sunt, cu toată bunăvoința, suficiente. Nu există măcar o singură instituție coordonatoare supraregională. Oamenilor nu le lipsește numai dulceața de pe pâinea cu unt; chiar pâinea și apa au ajuns o problemă. Dacă numai o pătrime dintre evreii elvețieni ar trimite anual 50 de franci, s-ar putea realiza din această sumă extrem de mult”, arată Rabinul și descrie apoi situația dintr-un alt domeniu unde trebuie realizată urgent o activitate salvatoare.

„Când oameni tineri pleacă în Belarus pentru a-i sprijini pe evreii de acolo, este un fapt lăudabil,

dar este imposibil ca ei să facă față situației. Există o inteligență evreiască, există studenți, pe care, cu programele de până acum, i-am atras mult prea puțin și pe care îi pierdem dacă nu-i readucem acum de partea

• În vizită la Sinagoga din Minsk

• În fața unui monument comemorativ pentru victimele Holocaustului

Mărturie pentru noi

Un orașel pașnic, ospitalier, lipsit de aroganță și distincție. Evrei și creștini trăiau aici, de secole, în bună vecinătate. Părinții făceau afaceri împreună, copiii frecventau școlii și se adunau la aceleași jocuri, în aceleași păduri. De două ori pe an, de Crăciun și de Paști, stăteau închiși în casă, porțile erau zăvorâte, perdelele trase. Cel imprudent risca să fie bătut sau poate chiar omorât de camarazii din jurul bisericii. Eram răbdători și plini de înțelegere. Două zile pe an, era ceva suportabil. A doua zi, totul reintra în ordinea cunoscută.

Evreii, cu toții, se duc spre piața mare, de unde pleacă spre pădure. Părăsesc orașul fără să-și ia rămas bun, ignoră că nu îl vor mai vedea. O femeie își întreabă soțul: unde ne duc? Nu primește răspuns. O elevă regretă că și-a uitat cărțile în cameră. Tatăl ei o asigură că le va regăsi seara sau mâine. Un bolnav respiră cu greu și remarcă: se face cald. Aproape de el, un soldat cu cască opinează, surzând răutăcios: foarte cald.

Traversează pădurea și se opresc la marginea văii care se întinde până la picioarele munților înalți. Un vânt cald, îndurător suflă dinspre brădet. Strămtorații, unul lângă altul, evreii stau tăcuți. Chiar și copiii înțeleg că trebuie să fie cuminți. Rabinul și discipolii stau la urmă, formând un grup aparte. E o liniște ieșită din comun.

Brusc, Rabinul se scutură. Parcă un fulger destramă vâul din fața sa. Face un semn, vrea să vorbească. Aplecându-și capul, cum îi era obiceiul, înainte de a rosti o dușă, el îi roagă pe Dumnezeu să binecuvânteze cuvintele de pe buzele sale, apoi face o mișcare bruscă.

— Păstor al acestei comunități de treizeci de ani, vreau să-mi ascultați ultima cuvântare.

Puse mâna dreaptă la inimă, de parcă voia s-o liniștească, sau poate pentru a o izbi.

— Noi vom muri, dar singur Dumnezeu știe din ce rațiune, pentru ce greșală, pentru ce, eu nu știu de ce...

Discipolii ascultau fără să înțeleagă. Mai târziu, un bătrân nebul răsă stupid.

Gropile au fost săpate, cei douăzeci de oameni și-au reluat locul în rând, îmbrăbătându-și unii părinții, alții soția sau logodnica. Ucigașii, cu un aer trândav, mâncau, flecăreau. Sosirea unei mașini îi făcu să tresară. Și iată-i în poziție de drept în fața unui locotenent care se informa dacă totul este pregătit. Da, totul este pregătit. Imbrăcat elegant, purtând mănuși, ofițerul inspectă împrejurimile. Satisfăcut, își întoarse fața, cu trăsături fine, nobile, spre mulțime. Se urcă pe o ladă cu muniții și se adresează solemn victimelor sale, prizonierii unui coșmar diabolic:

— Iată, a sosit ora supremă. Pentru voi, războiul a luat sfârșit. Deci voi veți cunoaște pacea și într-o zi frații voștri vii or să vă invidieze.

Fără ca vreun mușchi să tresară pe fața sa, le propuse un târg. Dacă nu vor opune rezistență, dacă nu vor face greutăți, vor fi luați, familie cu familie, ținându-se de mână; de nu, va fi obligat să tragă în grămadă, pentru a-i ucide pe loc — și asta nu va fi un spectacol plăcut.

— Vă dau cinci minute ca să vă decideți. Bărbații și femeile, bătrânii debutolați, copiii respectuoși, bogății și săracii, erudiții și ignoranții, toți așteaptă vorbele Rabinului lor, a cărui privire tristă se luminează misterios.

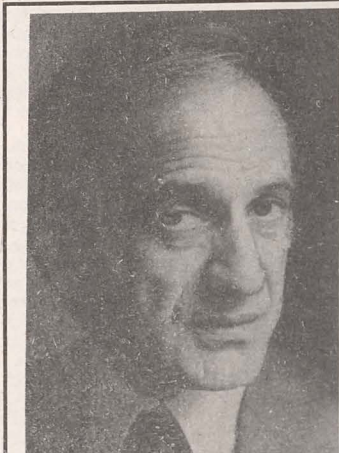
— V-am spus că e voința lui Dumnezeu. Dar oare vrea el asta, într-adevăr?

În mod neașteptat, nu mai este același om. Nu se mai ține dacă pronunță un blestem sau predică păstrarea alianței și fidelității față de această alianță cu Creatorul. Nu se mai știe dacă este posedat de mânia care neagă dragostea sau de mânia care cheamă iubirea. Ochii de sub sprâncenele stufoase radiază și parcă în ei se reflectă flăcările Templului.

— Avraham, Isaac și Iacov, voi, după tradiția orală, parcurgeți drumul de suferință al poporului nostru, depuneți mărturie pentru noi. Nu va mai rog să interveniți în favoarea noastră, vă rog doar să depuneți mărturie pentru noi. Mai ales tu, Avraham. Să îți că fiecare membru al comunității mele te depășește. Fiecare dintre cei de aici este gata să ofere cinci, și nu doar un singur viu. Află deci că Dumnezeu lui Israel calcă legea lui Israel. Tora interzice să sacrifici în aceeași zi vaca și vițelul și iată că această poruncă nu ni se aplică nouă, care ascultăm legile sale. Iată că ceea ce se acordă vitelor este refuzat copiilor lui Israel.

Femeile, ca aldată în sinagogă, în timpul predicatorilor sale, sorbeau cuvintele sale ale căror

sensuri le scăpau, ascultau și plângeau. Bărbații, înmărmuriți, se străduiau să-și păstreze gândurile neclintite. Câțiva tineri se întrebau în șoaptă dacă Rabinul nu cumva îi batjocorește pe ei, pe sine însuși și întreaga lume.

Scritorul Elie Wiesel, autor a peste 25 de cărți, profesor la Universitatea din Boston (S.U.A.), laureat al Premiului Nobel pentru Pace, este un „martor al tristeții, un martor al speranței, despre om și neom, despre timpurile trecute și despre ziua de mâine”. S-a născut în 1928, în Sighetu Marmatei, Tatăl său a fost maskil, mama adeptă a curentului hasidic, care era foarte puternic printre evreii maramureșeni. În timpul vremelnicilor ocupații hysto-fasciste din partea de nord-vest a Transilvaniei, scriitorul, care avea pe atunci 16 ani, a fost nevoit să părăsească orașul, fiind deportat, cu întreaga familie, împreună cu mii de alți evrei, în lagărele morții, de unde nu s-au mai întors părinții și sora. Și, totuși, Elie Wiesel declară: „Mă atrage ceva spre Sighet... Aici e casa mea, aici a fost copilăria mea, aici am învățat primele cuvinte.” El însuși, copil fiind, a văzut ceea ce nici un om n-ar trebui să vadă, a văzut copiii aruncați de vii în flăcări. Cu toate acestea, scriitorul care, după război, în

— Dacă soldații tăi mișcă, o vei păți primul. Ofițerul nu-și pierde săngele rece: — N-aveți nici o șansă, am așezat trei cordoane de securitate în jurul nostru, nu veți putea trece. — Vom trece — spuse evreul, care-l ținea prizonier. Strigă camarazilor săi să-i dezarmeze pe soldați. Locotenentul văzu ezitarea lor. — Bine, veți pune stăpânire pe armele noastre. Și ce veți face apoi? Care va fi etapa voastră următoare? Unde vă veți duce? Vă veți întoarce acasă? Poate veți fi partizani în alții orași? În care? Și pentru câtă vreme? Omul cu cuțitul asudat, știa că locotenentul are dreptate, evreii nu se pot duce nicăieri, lumea i-a expulzat, renegat, condamnat. Nu pot decât să moară; atunci măcar să-i ducă în mormânt și pe călăii lor.

— Nu ne vom duce nicăieri — spuse el. Ne vom bate cu armele noastre.

Neexperimentat, n-a văzut cum un soldat făcea semn altuia, care stătea deoparte. În spate și pe care nu putea să-l vadă. Nici nu l-a mai văzut. Un glonte puse capăt revoltei sale. Cinci tineri se apropiară, o rafală îi cosi, apoi calmul puse din nou stăpânire pe întreaga vale.

Locotenentul își aranjă cravata, își scutură tunica și se uită reproșator spre victimele sale. L-au făcut să piardă un timp prețios. Și reluă postul de comandă. Doi adjuțanți transmiteau ordinele sale trupe. Punerea în scenă era precisă. Călăii își cunoșteau de mult rolul,

— Ce spune? — îl întreabă pe unul dintre gropari.

— Ne vorbește despre ce va să se întâmple.

— Are simțul umorului, îl admir.

— Eu îi admir privirea.

— În fond, mi-a părut ca un străin.

— Toți muribunzii se privesc unul pe altul — zise groparul.

— Dar cei care îi omoară?

— Aceia nu mai au priviri.

Rabinul își termină discursul.

— Martori, ascultați! Noi nu vrem să murim, noi vrem să trăim, să luptăm prin vremi și să ne rugăm pentru împărăția lui Mesia. Dar cineva se opune și acest cineva e unul și numele său e unul și vestnicele sale secrete ne depășesc. Acesta nu face nimic. Fraților, noi îi dăruim viața noastră și moartea noastră...

Tăcu. A spus ce a avut de spus. Ar fi dorit să plângă, dar își reținu lacrimile. Înțepeni în fața locotenentului, care dorea să știe dacă evreii aprobau propunerea sa.

— Facă-se voia Domnului — răspunse păstorul comunității.

Ofițerul, contrariat, dădu dezaprobativ din cap.

— Bătrâne, te înșeli. Nu-i vorba de voința Sa, ci de a noastră.

— Nu! — strigă Rabinul și ochii îi scânteiară.

— Nu?

— Sunteți doar secură care ne ucide, noi singuri decidem cui oferim moartea noastră.

Ofițerul ar fi vrut să-l împingă cu umărul, dar dori să aibă ultimul cuvânt:

— Imbecilul, n-ai înțeles că Dumnezeu suntem noi.

Locotenentul încetă discuția. S-a dat un pas înapoi, s-a întors pe călcăie pentru a-și lua postul de comandă. Dar, țâșnind de furie, două brațe începură să-l sugrume; simți răceala unei lame pe ceafă. Un om îi zise:

ELIE WIESEL: Premiul Nobel pentru Pace

„Nici când nu voi uita prima noapte de lagăr, care a făcut din viața mea o noapte lungă și, de șapte ori, zăvorâtă.

Nici când nu voi uita fumul acela.

Nici când nu voi uita obrăzorii copiii ale căror corpuri le-am văzut transformate în rotocoale de fum sub cerul mut.

Nici când nu voi uita tăcerea nocturnă care m-a lipsit pentru totdeauna de dorința de a mai trăi.

Nici când nu voi uita aceste clipe care au asasinat sufletul meu și visurile mele, devenite vane.

Nici când nu voi uita toate acestea, chiar dacă ar fi să trăiesc o veșnicie” (La Nuit).

1945, a plecat în Franța — țară ce cuprinde o etapă esențială a vieții sale și unde și-a început cariera scriitoricească, majoritatea cărților sale fiind scrise în franceză — își imaginează un viitor mai bun, ca reprezentant al obștii de care se simte legat.

În cele peste 25 de cărți ale sale, scriitorul rămâne martor al tristeții, dar și al speranței ca pe pământ să nu mai existe nicicând un nou Holocaust, ca uitarea să nu profaneze memoria a șase milioane de morți fără morminte. Scriitorul este convins că milioane de victime, dacă ar fi știut că în Polonia există un oraș Auschwitz, sinonim cu moartea, nu s-ar fi lăsat duși, ci ar fi fugit în pădurile frumoase din jurul Sighetului, spre munții apropiati ce se înalță până la cer putându-i adăposti pe mii de oameni „Izgoniți ca niște câini răcoși”. Elie Wiesel are încredere în om și nu vorbește niciodată cu ură, ci împotriva urii, scrie împotriva urii, a fanatismului și mai ales împotriva indiferenței, care este opusul dragostei. Indiferența, ne spune Elie Wiesel, duce la ură, la decadență, la moarte. El avertizează lumea că o nouă confisgație poate provoca un Holocaust al întregii omeniri. „Fanatismul — spunea el, într-o cuvântare rostită chiar la Sighet, în 1984, la comemorarea a 40 de ani de la deportarea evreilor din nordul Transilvaniei de către ocupații horthysti — duce la antisemitism și antisemitismul nu e un pericol numai pentru poporul evreu. Antisemitismul e un pericol pentru țara în care există, pentru cultura care i-a emanat și pentru societatea care-l ocrotește. Vrem să

— Dacă soldații tăi mișcă, o vei păți primul.

Ofițerul nu-și pierde săngele rece: — N-aveți nici o șansă, am așezat trei cordoane de securitate în jurul nostru, nu veți putea trece.

— Vom trece — spuse evreul, care-l ținea prizonier.

Strigă camarazilor săi să-i dezarmeze pe soldați. Locotenentul văzu ezitarea lor.

— Bine, veți pune stăpânire pe armele noastre. Și ce veți face apoi? Care va fi etapa voastră următoare? Unde vă veți duce? Vă veți întoarce acasă? Poate veți fi partizani în alții orași? În care? Și pentru câtă vreme?

Omul cu cuțitul asudat, știa că locotenentul are dreptate, evreii nu se pot duce nicăieri, lumea i-a expulzat, renegat, condamnat. Nu pot decât să moară; atunci măcar să-i ducă în mormânt și pe călăii lor.

— Nu ne vom duce nicăieri — spuse el. Ne vom bate cu armele noastre.

Neexperimentat, n-a văzut cum un soldat făcea semn altuia, care stătea deoparte. În spate și pe care nu putea să-l vadă. Nici nu l-a mai văzut. Un glonte puse capăt revoltei sale. Cinci tineri se apropiară, o rafală îi cosi, apoi calmul puse din nou stăpânire pe întreaga vale.

Locotenentul își aranjă cravata, își scutură tunica și se uită reproșator spre victimele sale. L-au făcut să piardă un timp prețios. Și reluă postul de comandă. Doi adjuțanți transmiteau ordinele sale trupe. Punerea în scenă era precisă. Călăii își cunoșteau de mult rolul,

— Ce spune? — îl întreabă pe unul dintre gropari.

— Ne vorbește despre ce va să se întâmple.

— Are simțul umorului, îl admir.

— Eu îi admir privirea.

— În fond, mi-a părut ca un străin.

— Toți muribunzii se privesc unul pe altul — zise groparul.

— Dar cei care îi omoară?

— Aceia nu mai au priviri.

Rabinul își termină discursul.

— Martori, ascultați! Noi nu vrem să murim, noi vrem să trăim, să luptăm prin vremi și să ne rugăm pentru împărăția lui Mesia. Dar cineva se opune și acest cineva e unul și numele său e unul și vestnicele sale secrete ne depășesc. Acesta nu face nimic. Fraților, noi îi dăruim viața noastră și moartea noastră...

Tăcu. A spus ce a avut de spus. Ar fi dorit să plângă, dar își reținu lacrimile. Înțepeni în fața locotenentului, care dorea să știe dacă evreii aprobau propunerea sa.

— Facă-se voia Domnului — răspunse păstorul comunității.

Ofițerul, contrariat, dădu dezaprobativ din cap.

— Bătrâne, te înșeli. Nu-i vorba de voința Sa, ci de a noastră.

— Nu! — strigă Rabinul și ochii îi scânteiară.

— Nu?

dintotdeauna. Instalarea mitralierelor grele pe terasament. Unul calculă unghiul tirului, alții verifică încărcătura. Muncă de profesioniști, treabă meticuloasă. Criminalii conștiincioși sunt rari. Singuri evreii reușesc, nu se știe cum, să-i descopere.

Rabinul începe să spună Kadișul și întreaga comunitate, ca un singur om, repetă după el fiecare cuvânt. Nimeni nu se lamentază, copiii nu se vaită, cu toate că ochii lor curgă văd totul. Le-a fost frică? Nu se știe, nu se va ști niciodată.

— Dacă soldații tăi mișcă, o vei păți primul.

Ofițerul nu-și pierde săngele rece: — N-aveți nici o șansă, am așezat trei cordoane de securitate în jurul nostru, nu veți putea trece.

— Vom trece — spuse evreul, care-l ținea prizonier.

Strigă camarazilor săi să-i dezarmeze pe soldați. Locotenentul văzu ezitarea lor.

— Bine, veți pune stăpânire pe armele noastre. Și ce veți face apoi? Care va fi etapa voastră următoare? Unde vă veți duce? Vă veți întoarce acasă? Poate veți fi partizani în alții orași? În care? Și pentru câtă vreme?

Omul cu cuțitul asudat, știa că locotenentul are dreptate, evreii nu se pot duce nicăieri, lumea i-a expulzat, renegat, condamnat. Nu pot decât să moară; atunci măcar să-i ducă în mormânt și pe călăii lor.

— Nu ne vom duce nicăieri — spuse el. Ne vom bate cu armele noastre.

Neexperimentat, n-a văzut cum un soldat făcea semn altuia, care stătea deoparte. În spate și pe care nu putea să-l vadă. Nici nu l-a mai văzut. Un glonte puse capăt revoltei sale. Cinci tineri se apropiară, o rafală îi cosi, apoi calmul puse din nou stăpânire pe întreaga vale.

Locotenentul își aranjă cravata, își scutură tunica și se uită reproșator spre victimele sale. L-au făcut să piardă un timp prețios. Și reluă postul de comandă. Doi adjuțanți transmiteau ordinele sale trupe. Punerea în scenă era precisă. Călăii își cunoșteau de mult rolul,

— Ce spune? — îl întreabă pe unul dintre gropari.

— Ne vorbește despre ce va să se întâmple.

— Are simțul umorului, îl admir.

— Eu îi admir privirea.

— În fond, mi-a părut ca un străin.

— Toți muribunzii se privesc unul pe altul — zise groparul.

— Dar cei care îi omoară?

— Aceia nu mai au priviri.

Rabinul își termină discursul.

— Martori, ascultați! Noi nu vrem să murim, noi vrem să trăim, să luptăm prin vremi și să ne rugăm pentru împărăția lui Mesia. Dar cineva se opune și acest cineva e unul și numele său e unul și vestnicele sale secrete ne depășesc. Acesta nu face nimic. Fraților, noi îi dăruim viața noastră și moartea noastră...

Tăcu. A spus ce a avut de spus. Ar fi dorit să plângă, dar își reținu lacrimile. Înțepeni în fața locotenentului, care dorea să știe dacă evreii aprobau propunerea sa.

— Facă-se voia Domnului — răspunse păstorul comunității.

Ofițerul, contrariat, dădu dezaprobativ din cap.

— Bătrâne, te înșeli. Nu-i vorba de voința Sa, ci de a noastră.

— Nu! — strigă Rabinul și ochii îi scânteiară.

— Nu?

Teologii împotriva antisemitismului

Citim în „Altarul Banatului”, revista oficială a Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului și a Episcopiei Aradului, nr. 4-6, 1993, următorul protest împotriva antisemitismului, protest venit din partea unor reprezentanți de seamă ai Bisericii Catolice și ai celor protestante din Germania:

„Aproximativ 500 de profesori teologi catolici și protestanți din Germania au lansat, la Münster, un apel adresat tuturor creștinilor: la lupta împotriva oricărei forme, ascunse sau fășșe, de antisemitism, luptă a cărei expresie credibilă nu poate fi decât solidaritatea vie și semnificativă dintre creștini și evrei.

Printre semnatarii se numără Hans Küng, Norbert Greinacher, Norbert Mette,

Johann Baptist Metz, Dietmar Mieth și Jürgen Moltmann”

DECESE

Un gând plin pentru cel ce n-o suferă dragi! — HERMAN GOLDENBERG și NATHAN ȘMILOVICI (lași), a căror pierdere n-o-a îndurerat profund.

Familie M. Fonea și A. Lehrer.

Foști colegi, elevi și studenți de la Liceul „Instrucțiunea” și de la Universitatea București se despart, cu adâncă tristețe, de inegalabila profesoară LUIZA CHELSON, pe care n-au putut-o și nu o vor putea nicicând uita.

Prezentare și traducere de TVI BEN IMMANUEL.

Deschiderea cursurilor de Talmud Toră

Duminică, 27 septembrie a.c., a avut loc, la Templul Coral din București, deschiderea cursurilor de Talmud Toră în anul 5754.

După un frumos și bogat program de cântece în idiș și ivrit, oferit de corurile reunite ale elevilor de Talmud Toră (cel al copiilor și cel al tineretului — „Șira Vezimra”), dirijate de Izu Gott și după cuvântul de mulțumire adresat de unul dintre elevii Eminentei Sale dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, pentru strădania de decenii a D-Sale în vederea existenței, menținerii și bune desfășurări a acestor cursuri, Eminentă Sa a rostit un semnificativ și emoționant discurs inaugural, din care reproducem unele pasaje în paginile revistei.

La această serbare de deschidere a cursurilor de Talmud Toră în anul 5754, a participat un numeros public, compus din elevi, părinți și membri ai comitetelor de conducere ale F.C.E. și C.E.B.

Festivități similare au avut loc și în alte comunități din țară.

„ÎNVĂȚAȚI, COPII!”

Fragment din alocuțiunea rostită de Eminentă Sa în ziua de 27 septembrie a.c., la deschiderea cursurilor de Talmud Toră

„Știți, copii, în ce zi ne aflăm astăzi? Dacă aceștia întrebare v-aș fi pus-o ieri, desigur că mi-ați fi răspuns cu toții: «Este Iom Kipur, e cea mai sfântă dintre zilele anului iudaic». Dar astăzi? Știți ce ar trebui să răspundeți? Este a doua zi după Iom Kipur.

Ei și? Ce însemnătate are «a doua zi»? Vă mirați și aveți dreptate. Am intrat într-o zi obișnuită, ca toate celelalte. Atunci care e rostul înregistrării mele?

Ei bine, aflați că marele nostru învățat Moșe a adunat întreaga obște evreiască tocmai într-a doua zi după «Ziua cea unică», după rugăciunile care s-au rostit, după făgăduielile care s-au făcut lui Dumnezeu, nouă înșine, că vom fi mai buni, mai drețiți, mai cuminți.

Într-o astfel de zi, în care strămoșii noștri au trecut de la rugăciuni la fapte, de la vorbe la treabă și s-au apucat să clădească laolaltă «casa obștii», sinagoga cea dintâi, începem noi anul nou al cursurilor de Talmud Toră. Ei, strămoșii, au trecut la împliniri acolo, în pribegia din deșertul Sinai, în drumul spre Țara Făgăduinței. Noi o facem tot cu gândul la Israel. Vrem să ne pregătim ca să fim vrednici să purtăm numele de evreu.

Luați iarăși în mâini Cartea cea Sfântă, Toră, silabisiți precum au făcut mii de ani, străbunii voștri, silabisiți această slovă ebraică, slova acelei Cărți care, pe drept cuvânt, poartă numele de «Cartea Cărților».

Nu din vina lor, mulți dintre părinții și bunicii voștri nu cunosc limba neamului nostru, limba Bibliei. Au crezut că se «asimilează» sau se «integrează» dacă ei și copiii lor studiază limbile, cultura, istoria altora, dar pe a lor proprie o pun la o parte.

Îmi aduc aminte că, în clasa întâi de liceu, am învățat cu pasiune istoria antică și, cu mult interes, am citit capitolele care-i priveau pe fenicieni, pe chaldeeni, pe asirieni și căutam cu înfrigurare capitolul privitor la evrei. Am căutat în zadar. Cum e cu puțință? — m-am întrebat. Evreii au trăit și ei în antichitate și nu au fost chiar anonimi. David, regele lor, a scris, doar, nemuritorii Psalmi, care sunt psalmodiați în mai toate bisericile. Fiul său, Șlomo, «Cel mai înțelept dintre oameni», e, doar, autorul nemuritorului poem de dragoste „Cântarea Cântărilor”. De ce nu învățăm nimic despre ei, despre marii noștri înaintași și, în schimb, o făceam numai despre alții? De ce?

Aflați, copii, că, de aproape o jumătate de veac, Talmud Toră ne întoarce spre adevăratul drum al dem-

nității. Nu ne e rușine, nu ne e frică și facem ceea ce fac toți ceilalți: ne studiem limba, istoria, cultura.

Când veți crește mari, zilele și serile petrecute în casa comunității nu le veți putea uita. Un Seder de Pesah, o lumânărică de Hanuca, o mască de Purim, un dans cu Toră în brațe, un Oneg Șabat, toate acestea vă readuc la iudaism, la rădăcinile din care vă trageți. Ele vă vor îndrepta șira spinării și vă vor înapoia demnitatea ce se cuvine fiilor unui popor care, de mii de ani încoace, stă în slujba Cărții și a Păcii.

Bucurați-vă, copii și îmbrățișați cu mai mult dragoste Cartea, Toră, căci «Ea, Toră, e viața noastră».

«E greu să fii evreu», sună un amar dicton popular al Galutului, al prigoanei la care am fost supuși.

Noi adăugăm: «E adevărat că e greu. A fost ușor să fii fenician sau chaldean».

Ei toți au dispărut, dar AM ISRAEL HAI — poporul evreu trăiește. Tocmai pentru că e greu e frumos, e minunat să fii evreu».

TELEGRAMĂ

Dlul Hermann Hary Maiorovici
Str. Bucium 13/6, Mănăștur
Cluj-Napoca

Federația Comunităților Evreiești și noi personal vă felicităm călduros pentru titlul de „Cetățean de onoare” al municipiului Cluj-Napoca, care v-a fost conferit ca o recunoaștere a marilor merite ce le-ați câștigat prin talentata și bogata Dvs. activitate de înaltă calitate în domeniul artei muzicale. Obșteva evreiască din România e mândră cu un astfel de fiu.

Vă transmitem sincer tota noastră binecuvântare atât Dvs., cât și stimatei Dvs. tovarășe de viață. Soția mea se alătură bunelor mele urări.

Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

JOSEPH SOLOMON DELMEDIGO

FILOZOF EVREU DIN SECOLUL AL XVII-lea

Perioada prerenaștivistă și renaștivistă în literatura evreiască n-a fost numai de mare emulație în domeniul filozofiei și teologiei, dar, de asemenea, deosebit de prolifică în științe. Totuși, în acel timp, delimitările între filozofie și știință nu erau riguroase și nu exista vreo tendință de specializare. Filozofii greci și arabi de primă mărime, ca Aristotel și Avicenna, erau matematicieni și filozofi. De fapt, termenul filozofie era interpretat ca mod de implicare în toate tipurile de cunoaștere, științele exacte și, deci, și matematica fiind considerate, pur și simplu, ramuri ale filozofiei. Profundul inferes manifestat de învățații evrei pentru matematică și astronomie nu era numai limitat la traduceri de lucrări pe aceste teme, ci se exprima prin elaborarea de literatură științifică originală. În timpul secolului al XVII-lea, mulți cărturari au scris tratate pe diferite teme științifice. Unul dintre cei mai însemnați a fost Joseph Solomon Delmedigo. El este autorul unor lucrări ce și-au păstrat valoarea până astăzi, ca o contribuție evreiască la dezvoltarea matematicii și a altor științe în acea perioadă.

Lucrarea lui Delmedigo „Sefer Elim” a fost publicată de Menasseh ben Israel, în 1629, și, în perioada 1621—31, i-a apărut „Taalumot Hohma” („Tainele înțelepciunii”), în două volume, carte editată de discipolul său, Samuel Așkenazi, la Basel, în Elveția. Prima parte s-a intitulat „Masref la-Hohma” („Un creuzet al înțelepciunii”) și a apărut în 1629, în timp ce partea a doua, „Novlot Hohma” („Fructele parguite ale înțelepciunii”), a fost publicată în 1631. Cu excepția acestor două cărți, au ajuns până la noi puține alte scrieri, deși activitatea creatoare a lui Delmedigo a fost prolifică și diversă. El se referă în lucrările sale, la un număr de alte opere proprii care nu s-au păstrat însă.

Conform mentalității epocii, Delmedigo nu s-a delimitat la domeniul matematicii, ci a elaborat studii în mai toate domeniile filozofiei și științelor, ca astronomia, matematica, optica, geografia, geometria, algebra, trigonometria, teoria numerelor etc. Opera sa a cuprins o gamă largă de probleme și a fost eclectică. Caracterul enciclopedic al lui „Sefer Elim” este datorat dorinței autorului de a da informații în toate domeniile științifice, de la filozofie la medicină și religie, și demonstrează cunoștințele profunde și abilitatea lui Delmedigo în domeniul atât de diverse.

În multe din lucrările sale care implicau cunoștințe de matematică, Delmedigo a

urmat metoda medievală care consta în redarea unei reguli de procedură, fără explicarea principiilor matematice care o susțineau. Matematicienii medievali țineau să-și prezinte teoriile ca și când ele ar fi fost revelații divine sau tradiții ale strămoșilor, pe care studentul trebuia să le accepte ca un dreptcredincios. Lui i se spunea pur și simplu (așa cum afirmă Al-Knowarizmi în „Algebra”) sa: „Urmează această regulă și vei reuși cu ajutorul lui Dumnezeu, lăudat fie El!”

În locul generalizărilor, un catalog ilustrând un număr de cazuri numerice specifice poate fi găsit în opera lui Delmedigo, ca, de exemplu, o metodă geometrică de găsire a rădăcinii pătrate și a numărului irațional. Scopul aparent al acestui tip de instrucție a fost, cel mai adesea, predarea, prin introducerea graduală, a anumitor reguli, care au fost demonstrate oriunde și de către oricine. Totuși, în toate lucrările sale, Delmedigo s-a dovedit a fi un matematician neobosit, în a căruia operă pot fi găsite puține erori de calcul.

Deși aceste lucrări de matematică ale sale nu se remarcă prin originalitate, problemele pe care le prezintă atrag interesul studenților, iar modul de rezolvare merită atenția specialiștilor. Paradoxurile și rezolvările lor imediate sunt, probabil, cea mai reprezentativă contribuție a acestuia.

Dorința sa puternică de a împărtăși cunoștințele pe care le deținea a jucat un rol important în educația sa religioasă. El a considerat că era de datoria sa să răspândească învățătura matematicii și a altor științe exacte printre evreii din vestul și estul Europei. El credea că matematica și astronomia revelă omenilor măreția lui Dumnezeu și simțea că această învățătură laică va face ca poporul său să-i fie acordată mai mare onoare în ochii națiunilor. În „Elim”, Delmedigo notează: „Am vrut să scriu cărți în ebraică având ca temă toate tipurile de științe exacte, pentru ca evreii să fie respectați de alte popoare și să se pună capăt discriminării cu care sunt tratați”.

Marele său proiect educațional a fost să împărtășească, prin intermediul predării și scrierii de cărți în ebraică, învățătura laică printre coreligionarii săi. El a sperat, de asemenea, să-și satisfacă dragostea pentru această învățătură, dorința sa de a o preda și, în cele din urmă, de a fi recunoscut și păstrat în amintirea poporului lui. În „Mithav Ahuz”, Delmedigo scrie: „Din tinerețe, acesta a fost drumul meu, fiindcă nimeni nu trăiește veșnic; am considerat că datorie a omului care trăiește și dispăre, aceea de a lăsa o urmă, un semn al vieții sale, pentru ca peregrinarea prin existență să nu fie asemenea trecerii unei umbre, pentru ca omul să nu fie uitat și numele lui stins” („Elim”, p. 126).

Ebraica a fost limba cea mai folosită ca mod de expresie între evreii din diferite țări. Și, asfel, Delmedigo a ales ebraica, fiindcă n-a scris „Elim” pentru audiență latină, ci pentru coreligionarii lui. Și a mai existat un motiv pentru care Delmedigo a ales scrierea în ebraică: el a simțit că limbajul a fost o invenție divină în timpul Creației: astfel toate cuvintele ebraice vin ca o consecință a unei gândiri minunate și profunde. Așa încât, deși Delmedigo cunoștea bine latina, spaniola, italiana, franceza, germana, polona și greaca, ci a ales limba străveche a poporului său pentru

a-și face cunoscute știința și ideile. Delmedigo a dat o înaltă apreciere educației evreiești, care introducea copilul în universul înțelepciunii prin predarea Bibliei. Totuși, a elogiat și învățătura laică și a considerat că aceasta trebuie să facă parte din educația fiecărui copil. A subliniat, de asemenea, importanța cunoașterii limbilor străine, în special, greaca și latina, și a recomandat studiul limbilor italiană și spaniolă.

Delmedigo a opinat că filozofia, științele naturale, matematica, astronomia și medicina trebuie să facă parte din obiectele de studiu ale fiecărui copil evreu.

Renunțitul cărturar s-a stins din viață la 16 octombrie 1655 și a fost înmormântat în vechiul cimitir evreiesc din Praga, aflat în Josefstadt, fostul cartier evreiesc. În acest cimitir își au locul de veci și alte personalități ilustre ale iudaismului, ca Rabinul Loew și discipolii lui, Mordehai Meisl, un mare binefăcător al timpului său ș.a.m.d. Pe mormântul lui Joseph Solomon Delmedigo sunt scrise cuvintele: „Judecător în Hamburg și în provinciile Amsterdamului, el a practicat ceea ce a predicat. A fost drept față de fiecare — rabin vestit și profesor, învățat, filozof, matematician și fizician de frunte”.

DR. SANDRA M. PULVER

DANSUL CU CARTEA

Urmare din pag. 1

Totul, totul au izbutit să ne ia, în decursul zbuciumatului nostru trecut, cei care de atâtea ori au crezut că ne-au umilit. Un singur lucru n-au izbutit însă să ne smulgă, căci l-am păzit mai mult decât lumina ochilor: Cartea. În zadar ne-au sfâșiat trupurile, crezând că astfel ne încredințează pieirii. Ei nu știau că viola noastră se află în altă parte, acolo unde pumnul lor n-a putut nicicând lovi. Săbiile lor n-au reușit niciodată să străpungă foliantele învățăturii.

Cum să n-o sărutăm, cum să n-o îmbrățișăm? De câte ori n-a fost călcată în picioare, refelită, scuipată și batjocorită? De câte ori vâlvătaia urii n-a încercat să-i mistuie ființa? Toți dușmanii noștri, de la Antiohus și până la Hitler, au simțit cât de legați suntem de ea, cât de vital suntem ancorați într-însa. Au intuit că nu ne pot nimici decât sfâșiind, arzând, distrugând Tora. De aceea, orice pogrom a început cu o năvală în sinagogă. Titus și-a înfipt sabia în carte, în „Sfânta Sfințelor“ din

Templul din Ierusalim (Talmud Ghitim, 58) și huliganii tuturor veacurilor l-au imitat de mii de ori gestul. Și iată... Iar e Simhat Tora, iar dănuim strângând-o la piept. Totuși trăim. Totuși trăiește...

לא שקעה שמשו של משה דר שלא זרחו שמשו של יהושע
„N-a apus soarele lui Moșe, până când n-a răsărit soarele discipolului său Ioșua“. Acesta a fost necontent destulul cărții noastre. Ori de câte ori învățătura ei părea că și-a pierdut discipolii într-o parte a lumii, ori de câte ori umbre de crepuscul se lăsau în jurul ei pe unele meleaguri, razele ei răsăreau iar pe altele. Apusul învățăturii în Iudeea străveche a fost precedat de răsăritul ei în Babilon, iar asfințitul acestuia a urmat aurorei din Spania. Inchiziția lui Torquemada de-abia începuse s-o azvârle pe ruguri când strălucirea ei se arăta în Olanda. Răsfoind istoria, vom vedea de câte ori acest adevăr a fost confirmat.

... Sub baldachin pășesc, în ziua de Simhat Tora, doi „miri“. Celui dintâi i se citesc ultimele pasaje din Tora. S-ar părea că e un final. Nu s-a stins însă ecoul acestora, când cel de-al doilea „mire“ capătă deosebita cinste de a-i se citi cele dintâi versete biblice. Sfârșitul e un început. Crepuscul se identifică cu aurora. Învățătura nu cunoaște hotare și, tocmai atunci când s-ar părea că am ajuns la capătul-ai, o luăm de la început. E nesfârșită, precum e Dumnezeu, e eternă ca și Dânsul...

Bătrâne Reb Leibale, erou necunoscut al celei mai mărețe dintre bătălii, bătălia Cărții, luptător neînfricat al celei mai sublime dintre cauze, cauza spiritului; a ta, a șiragului nesfârșit de precursori și de urmași ai tăi, a voastră, a tuturor, a celor care credeți în puterea învățăturii e sărbătoarea aceasta, a bucuriei cu Tora.

ÎMPODOBIND SUCA

Urmare din pag. 1

Astăzi credincioșii ridică corturile în amintirea dublei semnificații a sărbătorii: a adăposturilor celor ieșiți din sate pentru strângerea roadelor, a viilor și a livezilor, precum și a lăcașurilor provizorii în care au trăit strămoșii noștri în timpul celor 40 de ani de peregrinări prin pustiu.

Corturile sunt confecționate din scânduri și acoperite cu crengi sau trestie. Pereții se împodobesc cu covoare, tablouri și alte ornamente, iar de acoperiș se atarnă fructe, crengi cu frunze, sticlucă cu făină și untdelemn.

Șapte zile Suca devine locuința evreului religios. Mesele se iau în cort, ziua este în mare parte petrecută în cort, iar unii evlavioși își petrec nopțile în Suca, deoarece „în corturi au stat fiii lui Israel ieșiți din Mișraim“.

O binecuvântare specială se rostește la începutul fiecărei mese, Suca fiind elementul principal și esențial al sărbătorii. Lulavul și etrogul sunt, de asemenea, reminiscențe ale festivităților, dansurilor și procesiunilor legate de culesul fructelor.

„Cele patru feluri“ (arba minim) sunt compuse dintr-o creangă de palmier (lulav), o chitrah (etrog), „trei crengi de mirt“ (hadasa), și „două crengi de răchită“ (aravot). Crengile de mirt și salcie sunt legate cu frunze de palmier, pe când etrogul este ținut separat.

Asupra acestor feluri se rostește zilnic o benedictiune în momentul luării lor în mână. Benedicțiunea se rostește în timpul rugii de dimineață, înaintea psalmilor de slavă (Halel). Cu buchetul celor patru plante în mâini, credincioșii fac înconjurul sinagogii, recitând o serie de rugii specifice numite, după lait-motivul lor, „Hoșanot“ („Ajută-ne“). Textele din „Șulhan Aruh“ prescriu cu amănuntul ce calități trebuie să întruiească fiecare din cele „patru feluri“ pentru a putea fi folosite în sinagogi și pentru a se putea rosti asupra lor benedicțiunea festivă. În genere, plantele trebuie să fie cât mai frumoase și, pe cât posibil, intacte.

„Cele patru feluri“, alese dintre zecile de fructe ce intrau în hambare în ajun de Sucot, simbolizează bucuria recoltei. Dintre ele, salcia este simbolul apei, care constituie problema fundamentală a agriculturii, și căreia îi era rezervat un loc special în cadrul festivităților.

• Hoșana Raba
la Zidul de Apus
din Ierusalim
(Kotel Hamaravi)

Hoşana Raba... Şmini Aşeret...

Urmare din pag. 1

În tot cursul nopții, „preoții“ urcau și coborau scările umplând cu ulei recipientele și astfel sfeșnicele aruncau până departe lumina lor puternică. Pe cele cincisprezece trepte care despărțeau locul destinat bărbaților de cel destinat femeilor, stăteau leviții, care cântau cu harpe, tobe și trompete, iar credincioșii cei mai respectați dansau în fața obștii,

purtând făclii în mâini. În timpul dansului, se executau acrobații. Ni se povestește, în Talmud, că Rabi Șimon, fiul lui Gamliel, în timpul ceremoniei de Simhat Beit Hașoéiva, lua în mâini opt torțe, pe care le arunca una după alta în sus, prinzându-le cu dexteritate. Ceremonia „Simhat Beit Hașoéiva“ s-a păstrat până astăzi în amintirea comunităților, dar vărsarea apei nu se mai poate practica, neavând nici Templu, nici altar.

SIMHAT TORA

De la întuneric la lumină, de la zilele întunecate din răstimpul dintre Roș Hașana și Iom Kipur la forța bucuriei, o bucurie adâncă și fierbinte, vibrând cu intensitatea pe care numai spiritul o poate conferi sufletului, acesta este sensul sărbătorii de Simhat Tora, ultima din seria începută de Sucot. De Simhat Tora, toți bărbații prezenți în Templu sunt chemați la citirea Torei, iar Sularile Sfinte sunt scoase din Chivot și purtate pe brațe într-un impresionant cortegiu. Un rol special în această sărbătoare e rezervat copiilor. Ei participă la procesiunile Torei purtând stegulețe împodobite cu mere, pe care sunt fixate lumânări aprinse.

În Diaspora, Simhat Tora se celebrează la 23 Tșiri, a doua zi de Şmini Aşeret, sărbătoare care încheie zilele de Sucot. În Israel, Simhat Tora coincide cu Şmini Aşeret (22 Tșiri). Citirea anuală a Torei se încheie și, imediat, se reîncepe.

Festivitățile de Simhat Tora încep de cu seară, când, după rostirea rugii de Maariv, se scot toate Sularile Sfinte din Chivot spre a fi purtate de enoriași în cântece de bucurie, de șapte ori, în jurul almenorului. După cele șapte Hakafot, Sularile sunt repuse în Chivot și oficianții intonează o serie de cântece festive,

• REUVEN RUBIN: Extaz hasidic

HOŞANA RABA

Ultima zi a sărbătorii corturilor este denumită „Hoşana Raba“. Cu toate că în Tora nu se vorbește în mod special de această zi, ea se distinge prin câteva obiceiuri: în Templu se obișnuia a se înconjura de șapte ori Altarul, implorându-se: „Te rugăm, Doamne, ajută-ne“. În această zi, ultima din sărbătoarea corturilor, se obișnuia a se aduce în Templu ramuri uscate de curmal.

Cu trecerea timpului, s-a introdus obiceiul de a se bate cu rămurele de salcie, ziua căpătând, din această cauză, denumirea de „ziua salciei“, denumire amintită de câteva ori în Talmud. Obiceiul baterii cu rămurele de salcie a rămas până astăzi.

Cu răspândirea ideilor Cabalei, sărbătoarea salciei (primind mai târziu numele de Hoşana Raba) capătă aspectul unei zile de religiozitate severă, fiind socotită ca un fel de urmare a sărbătorii de Iom Hakipurim.

ŞMINI AŞERET

Ziua a opta a sărbătorii de Sucot, amintită în Tora (Vaikra, 23, 36) și Bamidbar (29, 35), e considerată o sărbătoare aparte, care-și are specificul ei și obiceiuri care o caracterizează. În ziua aceasta se obișnuia și în antichitate a se înălța spre Dumnezeu ruga pentru ploaie (Tefilat Gheşem) necesară nouă, dar și tuturor popoarelor lumii.

Și acum se rostește ruga de ploaie în timpul rugăciunii de musaf. Ruga de ploaie este alcătuită dintr-o serie de poeme, intonate cu o melodie tradițională specială, în amintirea rugii de ploaie din Templu.

E încă una din dovezile vieții de agricultori a poporului nostru și ale grijii sale pentru binele tuturor popoarelor.

Parlamentul israelian a ratificat acordul Rabin-Arafat

După o serie de dezbateri furtunoase, Knesset-ul (Parlamentul) Israelului a ratificat acordul de la Washington dintre Statul Israel și Organizația pentru Eliberarea Palestinei.

Nu numai poporul evreu din Israel și din întreaga lume, nu numai popoarele din Orientul Apropiat, ci întreaga omenire dornică de o pace dreaptă și umană a salutat cu entuziasm acest acord, care marchează, într-adevăr, un eveniment istoric de o uriașă importanță.

Desigur că ne aflăm doar în fața unui început de drum. Desigur că nu e ușor după atâtea decenii de luptă, după atâtea sânge vărsat, după atâtea ură răspândită; înaintarea pe calea recunoașterii reciproce, a coexistenței pașnice, în care să se respecte dreptul la existență și independență al Statului Israel, în condiții de bună înțelegere, de colaborare economică și de conlucrare pentru bunăstarea ambelor popoare, va întâmpina multe greutăți.

Trebuie să fim, însă, optimiști, deși suntem conștienți că Israelul a luat asupra sa riscuri mari prin acest acord.

E tot atât de adevărat că se vor găsi dușmani ai păcii care vor continua să încerce torpilarea unei înțelegeri.

Nu există însă altă cale, pentru orice om cu logica sănătoasă. Spre binele popoarelor, trebuie să sperăm, trebuie să luptăm ca acest prim pas să fie urmat de alții și să se ajungă la acel ȘALOM — PACE care este idealul nostru, al tuturor.

Același Dumnezeu care a dat ascultare nu numai lui Israel, ci și lui Ismael כי שמע אלוקים את קול הברך va da ascultare rugăciunilor noastre și ne va ajuta să mergem înainte spre Pace.

Ajutate și Dumnezeu te va ajuta! Binecuvântarea Părintelui Ceresc al nostru, al tuturor, va sălășui asupra Țării Sfinte și asupra Orașului lui David — Ierusalim.

• Clinică mobilă. Medicul israelian Ralph Guggenheim o tratează tocmai pe micuța palestiniană Anabta

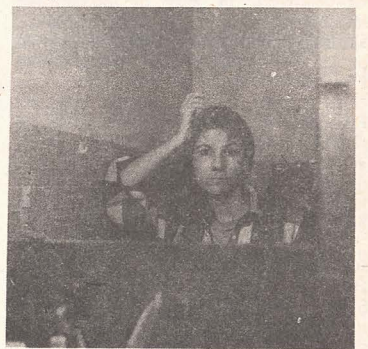
„DINCOLO DE IERUSALIM“

Expoziția de fotografii a Oliviei Heussler

Cu fotografiile ei, Olivia Heussler și-a făcut un renume ca fotograf angajat. Foto-forumul „Pasquart“, din Biel (Elveția), prezintă expoziția ei itinerantă „Dincolo de Ierusalim“. O carte de format redus, cu același titlu, a apărut, la sfârșitul lunii iunie a.c., în Editura Benteli, din Berna.

Până în 1984, ea fotografia, paralel cu activitățile de serviciu, „pentru că nu voiam să nimeresc pe scena fotografiilor, în parte desființată“; apoi a plecat, trimisă să lucreze pentru o mică agenție, în Nicaragua, și de atunci a devenit o fotoreporteră recunoscută. În misiunea ei din Nicaragua, a rămas patru ani. A străbătut apoi Turcia și Kurdistanul, dar face mereu vizite în Is-

„Fotografia nu este numai realitate, ci și interpretare“, a declarat ea cândva, în

• OLIVIA HEUSSLER

rael. Olivia Heussler își găsește subiectele nu numai în grozăviile războiului, pe fronturi. „Eu încerc să prezint viața din spatele fronturilor. Acolo unde se simte miros de sânge, este pentru mine tot război“. Așa se face că, în 1992, l-a însoțit pe Jochi Weil, conducătorul programelor medicale, inițiate de „Centrale Sanitaire Suisse“, în teritoriile de Vest și fâșia Gaza, nu atât ca artist, cât ca documentarist. Fotografia este pentru ea un sistem de comunicare, menit să impresioneze privitorul.

cadrul unui interviu. În fotografiile realizate în Israel, ea pare mirată și tristă, dar zâmbește când pune întrebări la care nimeni nu poate răspunde. Cartea care însoțește expoziția itinerantă (sunt planuite popasuri la Lucerna, Chiasso, Ierusalim etc.) conține texte de Martin Woker (redactor, corespondent în străinătate al unui ziar din Zürich), Sumaj Farhat-Naser (Universitatea Binnert), Ruchama Marton (Asociația fizicienilor palestinieni din Israel pentru drepturile omului).

Explorări arheologice în Țara Sfântă

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, râul Iordan, afluenții săi, Marea Moartă erau considerate încă, de către unii, ca „Terra Incognita“. Deși există știri despre alte explorări, prin Intermedul cărora a fost descoperită această regiune de către cercetătorii anteriori, necunoscutul depășea cunoscutul. Majoritatea celor care ajungeau pe malurile râului Iordan erau pelerini, care veneau pe jos de la Ierusalim. Odată cu redescoperirea Țării Sfinte, în secolul al XIX-lea, primii călători și exploratori și-au îndreptat atenția către ținuturile necunoscute ale țării.

Primul explorator al bazinului Iordanului și Mării Moarte din acel timp (1835) a fost un irlandez în vârstă de 25 de ani, Christopher Costigan, care a ajuns în portul Akko și și-a transportat barca, pe uscat, spre Tiberias. El a încercat să meargă cu barca pe Iordan până la Bet Shean și, de acolo, a pornit spre Jericho. Timp de opt zile, a navigat pe Marea Moartă, până când căldura excesivă l-a determinat să se întoarcă spre malul nordic al Mării Moarte, împreună cu copilul său maltez. Maltezul a ajuns la Jericho, părăsindu-l pe Costigan, care făcuse febră, pe malul mării. Acesta a fost adus, mai târziu, la Ierusalim, unde a murit și a fost îngropat pe Muntele Sion.

12 ani mai târziu, în 1847, un locotenent englez, Thomas Howard Molineux, a venit să descopere secretele Iordanului și adâncurile Mării Moarte. A ajuns la Akko împreună cu trei prieteni englezi și și-a transportat barca spre Tiberias cu ajutorul unei cămiele și al unui cal. El a fost însoțit de doi localnici. Molineux a încercat, de asemenea, să reziste cascadele Iordanului, dar nu a reușit. Cu multă greutate, a ajuns la Marea Moartă și a navigat acolo două zile, timp în care Molineux s-a

îmbolnăvit de malarie. A murit pe o corabie care-l transporta de la Jaffa spre Beirut.

După un an, în 1848, o expediție condusă de un locotenent de marină american, William Francis Lynch, însoțit de treisprezece oameni și având două ambarcațiuni, a venit în Țara Sfântă să cerceteze Iordanul și Marea Moartă. El a poposit la Haifa, unde s-a întâlnit cu alții patru exploratori. Bărcile lor au fost transportate prin Galileea de Jos spre Tiberias, pe spatele unor cămile. Au navigat pe Iordan și au ajuns la Marea Moartă. Echipajul expediției conduse de Lynch a întocmit hărți ale Iordanului și ale Mării Moarte.

În anii 1868—1869, John MacGregor, scoțian de origine, a navigat prin Canalul de Suez și de-a lungul Nilului, apoi pe râurile care străbat Damascul, afluenții Iordanului, Lacul Hula, Marea Galileii și râul Kishon. El a folosit o canoa, fiindcă numai cu o astfel de barcă se putea naviga prin unele locuri dificile. MacGregor a întocmit harta Lacului Hula și a Mării Galileii. Caroea sa, numită „Rob Roy“, recent descoperită în Marea Britanie, a fost adusă la Muzeul Israelului.

• Ierusalim — Inima noastră

CONGRESUL ORT ÎN ISRAEL

400 de participanți din lumea întreagă s-au întrunit la cel de-al 14-lea Congres al organizației World ORT Union la Tel-Aviv. La ceremonie de deschidere au fost prezenți trei ex-președinți ai Israelului: Ephraim Katzir, Yitzhak Navon și Chaim Herzog, precum și ministrul de externe Shimon Peres, a cărui strălucită alocuțiune l-a impresionat profund pe auditorii.

Participanții la Congres au vizitat Institutul ORT pentru Tehnologie din Carmiel (Galil). Directorul, profesorii, studenții și vizitatorii au luat împreună prânzul în Piața André Minkoff.

Președintele Israelului, Ezer Weizmann, a subliniat, prin participarea sa la dîneul de gală, însemnătatea deosebită a ORT-ului în sistemul de învățământ și pregătire profesională din țară. Teddy Kollek, primarul Ierusalimului, a fost prezent la Școala de inginerii ORT, în ultima zi a Congresului, la ceremoniile care au avut loc în onoarea merituosului director general ORT, Joseph Harmatz, care s-a pensionat. Totodată, 25 de

tinere și tineri au primit diplome academice de absolvire a Universității „Jacqueline Maus“, pentru pregătirea de profesori în domeniul tehnologic, din Ierusalim.

Ultimele zile ale lui THEODOR HERZL

ghetouri. Mulțimea știa pe cine plânge. Căci Theodor Herzl devenise eroul care putea da viață dorului lor de întoarcere în Țara Sfântă. Pentru prima dată după al doilea exil, o prezență personală năștea speranța renașterii Israelului. Acest om, lipsit de atributele obișnuite ale puterii, a scris o frază scurtă, care ridică o întrebare neobișnuită secolului nostru: «Dacă aș vrea să rezum Congresul de la Băle într-o singură frază — pe care m-aș feri s-o rostesc în public — aș spune: la Băle am fondat Statul Evreu. Dacă aș spune asta cu glas tare mi-ar răspunde un râs universal. Dar peste cinci ani, peste 50 de ani, cu siguranță, toată lumea va recunoaște acest lucru».

Herzl scria această frază la 3 septembrie 1897; 50 de ani mai târziu, la 29 noiembrie 1947, această profeție era confirmată, în termenii prevăzuți de el, printr-o hotărâre a Adunării Generale a Națiunilor Unite».

Prezentare și traducere de PAUL B. MARIAN

Viziunea lui Theodor Herzl, remarcabilă încă de la formularea ei, la Congresul Sionist de la Basel (1897), s-a dovedit profetică la 14 mai 1948, când a fost proclamată independența Statului Israel. „Ceea ce vreau să realizez, grație ideilor constructive, vom fi constrânși s-o facem sub presiunea evenimentelor ineluctabile”, scria, în jurnalul său, la 11 octombrie 1895. Profet, a cărui viziune a căpătat viață în zilele noastre, Theodor Herzl este una dintre marile personalități ale epocii moderne. Nu-i, deci, de mirare că mulți scriitori s-au aplecat asupra vieții atât de scurte a acestui vizionar, împărțându-ne, în lucrările lor, imensul interes ce i-l poartă.

Printre aceștia se numără și scriitorul francez André Chouraqui, care, în biografia „Un visionnaire nommé Herzl” („Un vizionar numit Herzl”), apărută la editura pariziană Robert Laffont, 1991, ne înfățișează, foarte documentat și cu mare căldură, viața acestui om care a înfruntat istoria, fără alte mijloace decât focul entuziasmului său, luciditatea viziunii sale.

Din această lucrare, în care ni se înfățișează, în toată grandoarea sa tragică, viața lui Theodor Herzl, reproducem pentru cititorii noștri fragmente din capitolul în care sunt descrise ultimele lui zile.

„După ședințele tumultuoase ale Comitetului de Acțiune Sionistă, ținute la Viena în zilele de 11 și 12 aprilie 1904, Theodor Herzl, hărțuit de boala care-l măcina demult și de efortul ce a trebuit să-l facă rostindu-și discursul prin care și-a înfruntat adversarii, se pregătea să se ducă să-l întâlnească pe Goluchowski, ministrul austriac al afacerilor externe, spre a-l face să înțeleagă apelul pe care i-l adresase.

Dar, întorcându-se de la Goluchowski, în ziua de 30 aprilie, intrând în casă, se prăbușe. Medicii, alarmați de starea sănătății lui, îi prescriu o odihnă de șase săptămâni la Franzensbad. Băile de acid carbonic pe care le face acolo îl mai liniștesc. Preocupat de a ascunde mamei lui starea sănătății sale, îi scrie scrisori vesele. «Cred că ideea acestei cure a fost minunată; ieri, nu sosisem decât de o jumătate de ceas și mi se părea că mă bucur de o odihnă de două luni».

La 9 mai, îl vizitează Nissan Katznelson, care se întoarce de la Londra, unde Herzl îl trimisese în misiune. Iacob Schiff a declarat că-i gata să negocieze un împrumut în favoarea Rusiei, dacă ea va întreprinde ceva pentru evrei.

Trebuie, deci, fără a mai pierde timp, ca oferta să fie dusă lui Plehve. Katznelson va trebui, deci, să plece, a doua zi dimineața, în Rusia. În timpul nopții e trezit din somn de incendiul Kurhausului din Franzensbad și nu mai poate să adoarmă. A doua zi dimineața, la ora cinci și jumătate, cum fusese convenit, Theo — cum îi spuneau intimii lui Herzl — bate la ușa lui cu memorandumul instrucțiunilor pe care trebuia să le urmeze la Sankt Petersburg. A petrecut noaptea redactând acest document. Efortul l-a epuizat.

La 16 mai, culcat, încearcă să recopieze în jurnalul lui scrisoarea pe care tocmai i-o trimisese lui Schiff: «Am încetat de multă vreme să-mi mai pierd timpul cu I.C.A. și gogomăniile ei. Or să ne vină în ajutor atunci când n-o să mai avem nevoie de ei. Îmi cunoști ideile de la Katznelson și din scrisorile mele». Deodată un val de sânge îl împiedică să termine fraza și închide pentru totdeauna jurnalul pe care-l începuse la Paris, de Pesah, în anul 1895.

Ar vrea să întrerupă cura, să se întorcă degrabă la Viena. Dar culcat, în camera lui închisă, îl cuprinde spaima, mai groznică decât moartea. Trebuie să se refugieze în mica stațiune Eldah, a cărei liniște, în maiestratea munților Rax, o apreciază foarte mult. Soția lui îl roagă pe Kremensky, prieten al familiei, să-i însoțească. Înainte de a părăsi casa, Theo se retrage în biroul său și verifică dacă testamentul redactat la 5 martie 1903 se află tot acolo. Își clasează dosarele, mângâie, visând, o pipă, cu care îi plăcea atât de mult să fumeze altădată, face puțină ordine în corespondență pe care n-o mai poate citi. Se așază în fotoliu, ia un toc și scrie, în loc de răspuns la aceste scrisori, pe care renunțase să le citească: «In the mist of the life, there is death» («În mijlocul vieții, iată moartea»). La Eldah pare să-și mai revină. Face scurte plimbări în grădină, răspunde la unele scrisori. Plănuește, împreună cu soția, să-și termine cura la Blankensee, pe țărmul Mării Nordului. Exclamă: «Mare, știi cât te iubesc! Să fii culcat, neșocat

pe nisip și să mai poți contempla în tăcere imensitatea mării, să te lași pătruns de dulceața soarelui și să te vindeci, să te vindeci!»

Călătoria e deja hotărâtă. Plecarea e stabilită la 1 iulie. Un prieten din Hamburg, Gustav Cohen, e înștiințat printr-o telegramă. La Viena se aștepta trecerea lui Theo, dar, pe neașteptate, sosește o altă telegramă adresată lui Marmorek. E rugat să vină de urgență la Eldah, cu doi doctori. În primele ore ale zilei de 1 iulie, Theo suferise un nou atac de tuse violentă și hemoptizie. După o noapte de veghe, având doctorii la căpătâiul lui, dimineața Theo își sărută soția și o roagă să-l lase singur. Se zbate, tremură, coboară din pat. Ochii îi ard de febră. E în mijlocul poporului său — ochii lui larg deschiși privesc îndelung adunarea celor vii și învierea morților. ... Rigid, ca o stâncă în mijlocul eternității, exclamă pentru ultimul congres al celor vii și al celor morți: «Ad loca! Ad loca!» În această stare de exaltare se prăbușește.

A doua zi, recunoaște la căpătâiul său pe William Hechler, cel care i-a fost alături din prima clipă, care a înțeles cel mai bine semnificația luptei sale pentru

reclădirea Statului Evreu: «A fost voința Domnului să te pot ajuta, dragul meu prieten, îi spune Hechler. Această voință divină m-a făcut să atrag atenția câtorva personalități asupra viziunii dumitale mesianice. Am fost alături de dumneata de la începutul visului dumitale, iar azi, iată-mă aici, lângă dumneata. Viața e un pelerinaj, de la pământ până la cer, iar dumneata, Theodor Herzl, ești deja biruitor». Glasul, atât de blând, îi face bine lui Theo. Izbutește să prindă mâna dreaptă a lui Hechler, o strânge cât de tare îl ține puterile. Reușește să articuleze cu greu: «Salută-i pe toți din partea mea. Spune-le că mi-am dăruit sângele pentru poporul meu». Apoi e zguduit de un nou acces de hemoptizie. Hechler se roagă, apoi iese fără să salute pe nimeni. Medicii nu-l mai părăsesc pe Theo. Duminică, în dimineața zilei de 3 iulie, își cheamă mama și pe cei doi copii ai săi. Spre prânz, sosește mama lui, apoi copiii. După amiază, soția, mama, Marmorek și Kremensky pot intra din nou în cameră. Theo pare liniștit. Le spune: «Acum, prieteni, trebuie să mă lăsați. Nu vă fie teamă. Mie îmi va face bine să dorm». Theo rămâne singur, ca la marginea unui vis măreț: Ierusalim, Sion, Israel... O lumină blândă inundă încăperea când, la ora 17, doctorul Werner aude un suspin profund ca un horcăit.

În testamentul său, Herzl își exprimase dorința să fie înmormântat fără flori, fără discursuri. Voia să se odihnească lângă mormântul tatălui său, în cavoul pe care îl cumpăraseră la Dol-lenger, și să rămână acolo până ce poporul evreu îi va transporta rămășițele pământeste în Țara Sfântă.

Totuși, o urșă mulțime i-a urmat cortegiul funerar la Viena, de la Haizingergasse până la cimitir. În urma dricului veneau scriitorii, politicieni, ziariști, delegați sionisti din toată Europa, apoi oameni modeste, evrei din

Scritorul și ziaristul I. Schechter, cunoscut și mult apreciat de publicul cititor din rândurile evreilor din Israel originari din România, ne-a promis colaborarea la revista noastră. Pentru cititorii noștri, care îl admiră umorul fin, presărut cu multe gânduri critice și cu un deosebit rafinament psihologic, pe de o parte, iar pe de alta, îmbibat cu spiritul satiric specific evreiesc, acordul lui Schechter de a colabora la revista noastră este o veste bună, pentru care îl exprimăm călduroase mulțumiri.

REDACȚIA

A fost adus în Israel pentru tratament medical, pe spezele Comunității Evreiești din Paris, ofițerul Alfred Dreyfus. Comunitatea din Paris recunoaște că sunt și în Franța medici, dar nu atât de mari și în orice caz nu așa de filosemiți ca medicii din Israel.

Se pare că Dreyfus suferă de boala Alzheimer. Desigur, el nu mai este tânăr, doar are 134 de ani, însă asta nu explică nimic. La vârsta lui, alții fac alergări matinale în fiecare dimineață pe malul mării și sunt solizi, au putere să țină strâns Podișul Golan și să nu-l cedeze. Unii dintre ei au și o memorie prodigioasă, țin minte cum au murit la Mărășești, cum s-au înecat cu „Struma” și nu uită să spună că amintesc acest lucru numai pentru a dovedi cât sunt ei de modești, dar să știe toată lumea că sunt modești.

După ce doctorul Marian Rabinovici l-a consultat și a stabilit că e bătrân și trebuie să i se cedeze locul în autobuz, Alfred Dreyfus a fost invitat la o emisiune a televiziunii. Mai erau invitați în acea emisiune hatmanul ucrainean Bogdan Hmelnițki, care a cerut iertare poporului evreu pentru pogromurile pe care le-a făcut, avocatul german Servatius, care a cerut iertare pentru clientul său Adolf Eichmann și filosoful sentimental Emil Cioran, care a cerut iertare pentru că nu și-a cerut iertare din cauza programului său de lucru încărcat.

După ce l-a prezentat pe Dreyfus ca pe o victimă a curentului antisemit din

AMNEZIA LUI DREYFUS

Franța, prezentatorul emisiunii l-a întrebat ce a simțit când a fost aruncat în temniță.

— Am simțit că e umezeală în celulă și că mă îmbolnăvesc de reumatism.

SCRISORI DIN TEL AVIV

— Dar un sentiment de revoltă față de acuzațiile ce vi s-au adus n-ați simțit?

— Acuzații?, s-a mirat bătrânul. Ce acuzații?

— Acuzația că ați făcut spionaj pentru inamic și astfel ați trădat Franța, i-a amintit Cioran, care a fost totdeauna tare la istorie.

— Mi s-a adus această acuzație? Serios? Nu-i drept.

S-a produs un moment de jenă și derută în emisiune. Prezentatorul, ca să salveze situația, a râs spunând că apreciază foarte mult humorul franțuzesc.

— Și eu apreciez humorul israelienilor, a declarat Dreyfus. E nostim cât de tare vă place să scărpați niște evenimente vechi care s-au cicatrizat de mult.

— Nu vă mai mânăncă deloc procesul care vi s-a înscenat? Ați fost doar atât de traumatizați!...

— Care proces?, a făcut ochii mari moș Dreyfus. Despre ce traumă vorbiți? Bogdan Hmelnițki își freca mâinile de încântare.

— Vedeti, vedeti? Întotdeauna vi s-a spus dvs., evreilor, că faceți prea mare caz de faptul că ați fost omorâți. S-ar putea crede că cea mai mare nenorocire pentru un om e să fie omorât.

Avocatul Servatius a fost și el de părere că evreii exagerază și uită că unele popoare care i-au lăsat în viață nu s-au purtat mai frumos decât nemții care i-au omorât.

Filosoful Emil Cioran a spus că a meditat îndelung asupra problemei evreiești, mai ales în perioada când s-a ocupat de problema evreiască și a avut timp să mediteze asupra ei. Încă de pe atunci, el a remarcat că evreii profita de faptul că au fost exterminați pentru a aminti mereu acest fapt.

Bătrânului Dreyfus i s-a făcut somn în emisiune și chiar a adormit. Ca să nu se compromită emisiunea, regizorul i-a făcut un semn disperat prezentatorului să-l trezească și să-i ceară o declarație. În zadar! Bătrânul n-a putut fi trezit. Dar fiind franțuz manierat, a acceptat să facă o declarație din somn.

— Constat că pe dvs. vă interesează trecutul, dar eu nu pot să vă ajut. Îmi pare rău. Pentru mine, trecutul a trecut de mult, ca și viitorul, de altfel. Spuneți că mi s-a înscenat un proces? Se prea poate, nu vă contrazic. Eu nu-mi amintesc decât de un singur proces, acela la care am fost declarat nevinovat. Vedeti? Există o justiție. Există, bineînțeles, și antisemiți, dar dacă nu le dăm apă la moară, dacă nu răspundem la provocările lor și mai ales dacă le explicăm cu răbdare cum stau lucrurile, se îmbunează și putem ajunge cu ei la un modus vivendi. Peste tot există evrei și antisemiți. Eu exist în Franța unde există și domnul Le Pen și domnul Cioran și uite că merge treaba. Bine ar fi să fie cum nu este, dar dacă e imposibil altfel decât așa cum a fost să fie, pe mine vă rog să mă scuzați. Trebuie să mă duc la regiment ca să-i raportez generalului cum stă situația. Merci! Vive la France! Șalom!

I. SCHECHTER

DOCUMENTE INEDITE

LA HELSINKI, ÎN 1955

Dare de seamă asupra participării la Adunarea Mondială pentru Pace, Helsinki, iunie-iulie 1955.

Memoriul a fost înaintat lui Gheorghiu-Dej. Era începutul modificării situației evreilor din România: eliberarea și plecarea sioniștilor, deschiderea porților (mișcarea de Alia), asistență din partea „Joint“-ului, diminuarea terorii etc. Acțiunea Kurt Wilhelm începe.

MEMORIU

Consider de a mea datorie de a informa onoratul guvern al R.P.R. asupra problemelor care s-au ridicat în legătură cu situația populației evreiești din țara noastră și cu lărgirea mișcării pentru pace în rândurile evreimii mondiale, cu prilejul numeroaselor întrevederi ce mi-au fost solicitate în decursul participării mele la Adunarea Mondială pentru Pace de la Helsinki.

I. ÎNTEVEDERI CU PARTICIPANȚII LA ADUNARE

Am avut convorbiri și am răspuns la numeroase întrebări puse în legătură cu problemele mai sus menționate de către: Sam Poidbloom, din Melbourne, Wolf Altman, din Sao Paolo (Brazilia), Kaplan Iacob, din Rosario (Argentina), Rid Luvisch (Israel), Georg Hutcheson, din Adelaide (Australia), Dave Biderman, din Toronto (Canada), Rita Thälman, reprezentanta Uniunii Studenților Evrei din Franța, Mina Inger, din Toronto (Canada) și numeroși alții.

În rezumat, problemele ridicate au fost următoarele:

a) Pentru ce evreimea română se menține izolată și nu există nici un fel de relații culturale între organizațiile progresiste evreiești din Occident și această evreime? Voi reproduce, în această privință, cele ce mi-a spus J.B. Salsberg, fost deputat comunist în Parlamentul canadian timp de 12 ani (până la ultimele alegeri), care a fost invitat să viziteze țara noastră de către conducerea delegației noastre.

„Vă vorbește un prieten al R.P.R. care are multe de suferit spre a vă apăra împotriva atacurilor dușmane, căci nu e deloc comod să fii comunist în Canada de azi. Vă întreb: de ce v-ați izolat în așa fel că n-avem nici o știre despre voi, evreii din R.P.R.? Când reacționarii vă atacă, vreau să răspund, dar n-am posibilitatea, căci n-am alte izvoare de informație decât ale adversarilor noștri. Care e explicația deosebirii care există, în această privință, între R.P.R. și celelalte democrații populare, cu ale căror organizații și instituții evreiești avem schimburi de vizitatori și corespondență? Nu e suficient să primim doar de două ori pe an mesajele Șef-Rabinului din R.P.R. Aceste mesaje le folosim în activitatea noastră, dar suntem ironizați de dușmanii, care susțin că evreii comunisti n-au alte izvoare de informare decât cele religioase. Vă trimitem ziare progresiste evreiești și nu le primim. De la voi, în afară de existența sinagogii, auzim numai despre un teatru evreiesc. Aceasta e departe de a

Aceste întrevederi, precum și toate interviurile ce le-am acordat au fost cu consultarea prealabilă a conducerii delegației din care am făcut parte. Ele au fost de două feluri: cu personalități și ziaristi evrei comunisti sau partizani ai păcii participanți la adunare și cu personalități reprezentând marile comunități și organizații evreiești din Occident, sosite special la Helsinki spre a lua contact cu mine.

fi suficient spre a combate aserțiunea că nu există o viață culturală evreiască la voi”

b) Presa și literatura evreiască

Rita Thälman, Wolf Altman, Iacob Kaplan și alții m-au întrebat cum se explică faptul că, spre deosebire de Polonia, Ungaria, Cehoslovacia, unde există o populație evreiască mai redusă ca număr decât în R.P.R., nu apare la noi nici un ziar, nici o revistă, nici o operă literară în limba ebraică sau idiș și cu conținut evreiesc.

c) Problema emigrării în Israel și a proceselor conducătorilor sioniști

S. Goldman, Mina Inger, Rita Thälman, Sam Poidbloom și alții au pus problema posibilităților ca familiile evreiești despărțite să poată fi reunite prin aprobarea emigrării în Israel și au cerut explicații în legătură cu procesele sioniste care au prilejuit o campanie de mari proporții împotriva R.P.R. Am fost întrebat: de ce nu s-a petrecut acest lucru și în celelalte democrații populare?

d) Organizarea luptei pentru pace în rândurile evreimii mondiale

Aproape toți interlocutorii mei și-au arătat nedumerirea că se neglijează întreprinderea unei acțiuni organizate care să realizeze în jurul mișcării pentru pace masele și organizațiile evreiești răspândite în toată lumea. Terenul acesta, atât de impotant prin influența de care se bucură evreii în presă, în viața economică și culturală a diverse țări, a fost lăsat în mâinile dușmanilor păcii, care îl folosesc împotriva lagărului democrației. Tocmai poporul evreu, care a avut atât de mult de suferit de pe urma războaielor și a fascismului, constituie un aliat firesc al forțelor păcii. O platformă de luptă împotriva războiului, a reînarmării Germaniei și pentru interzicerea armelor atomice ar concentra în jurul ei numeroase cercuri, organizații și personalități evreiești care se află sub influența dușmanilor păcii.

II. ÎNTEVEDERI CU PERSONALITĂȚI ÎN AFARA ADUNĂRII

Am fost vizitat de către dr. Kurt Wilhelm, Șef-Rabinul Suediei, I. Weinberger, reprezentantul lui „Société de Secours et d'Entraide” din Geneva, Davidchin, președintele comunității evreiești din Finlanda și Motzkin, președintele Templului din Helsinki. Spre a sintetiza problemele și propunerile făcute de aceștia, voi reda, pe scurt, convorbirea cu Șef-Rabinul Suediei, dr. Wilhelm.

„Consider această primă întâlnire între un reprezentant al comunității evreiești din R.P.R. și persoana mea, care vorbesc în numele marilor comunități evreiești din Occident, ca un moment istoric. Vreau să rupem cortina dintre evreii din Răsărit și cei din Apus. Vă atragem atențiunea asupra

unei confuzii ce se face la voi și care trebuie neapărat risipită. Guvernul Statului Israel face politica legată de interesele conjuncturale ale teritoriului său, politică ce variază de la un moment politic la altul. Aceasta este una și atitudinea politică a marilor comunități evreiești din Occident este alta. Noi sprijinim Statul Israel, căci considerăm absolut necesară existența și dezvoltarea unui stat evreiesc, dar aceasta nu înseamnă că ne identificăm cu diversele atitudini politice dictate de interese temporare ale acestui stat. Dacă ne este scumpă colectivitatea celor 1.600.000 de evreii din Israel, ne e cel puțin deopotrivă de scumpă aceea a celor 3.500.000 de evreii din Răsăritul Europei. Suntem pe

deplin conștienți de ce ar însemna un război pentru soarta poporului evreu și, ca atare, vrem să luptăm împotriva acestei primejdii. Ne bucurăm faptul că reprezentanții aici, la Helsinki, pe evreii luptători pentru pace din R.P.R.

Milenar sentiment al solidarității între toate colectivitățile evreiești împrăștiate în toată lumea ne îndeamnă să facem tot posibilul spre a pune capăt izolării în care ne aflăm unii față de ceilalți. Vrem să reînțepem a ne cunoaște reciproc, să ne sprijinim. Nu se poate concepe un cult mozaic ale cărui comunități să nu știe nimic una despre alta, care să nu facă schimburi de cultură religioasă. În ultimii ani, cercetările biblice au dus la descoperiri necunoscute până azi, de care se ocupă sute de învățați evrei din Occident. Tocmai voi, evreii din Răsărit, care ați fost întodeauna rezervoare de cultură evreiască, nu participați la aceste cercetări.

Am auzit despre marele succes al predicii ce ați rostit-o la sinagoga din Helsinki și în care ați adus o concepție nouă de interpretare a Bibliei. Vă invităm la Stockholm să ne vorbiți și nouă și să punem bazele unei colaborări în acest domeniu. Aș fi bucuros dacă v-aș vizita la București spre a cunoaște mai îndeaproape viața voastră religioasă și pe ceilalți rabini cărturari de la voi.

Același sentiment de solidaritate tradițională mă aduce cu o altă propunere pe care v-o fac în numele lui „Société de Secours et d'Entraide” din Geneva. Această societate complet apolitică, a cărei activitate e perfect discretă, se ocupă cu ajutorarea evreilor victime ale fascismului, bătrâni sau bolnavi. Această societate a încheiat, de câțiva timp, o convenție cu guvernul Ungariei. Ea achită în contul acestuia, în dolari, costul unor pachete cu alimente sau haine pe care guvernul maghiar și le procură de pe piața sa internă și pe care le acordă evreilor care au fost victime ale fascismului. Societatea achită

guvernului ungar taxele vamale pentru aceste pachete. În al doilea rând, societatea pune la dispoziția guvernului ungar medicamente și automobile cu licență americană, al căror cost acesta le achită în monedă ungară Comunității Evreilor din Budapesta, spre a servi ca fond de ajutorare în scopul mai sus amintit. Profesorul Hajmann, președintele acestei societăți, vizitează din când în când Ungaria, spre a controla această activitate de ajutorare, care, bineînțeles, se află sub supravegherea guvernului ungar. Operațiunea aceasta se cifrează actualmente la 50.000 de dolari lunar, sumă ce poate fi majorată la nevoie.

Societatea m-a însărcinat să vă rog să transmiteți guvernului român propunerea de a se întreprinde o acțiune similară în R.P.R. Mi s-a încredințat mie această misiune, deoarece persoana mea este o garanție în ceea ce privește bunele sentimente față de regimul din țara voastră. Sunt unul dintre fondatorii „Ligii V”, care a luat ființă în timpul războiului antifascist, cu scopul de a sprijini Uniunea Sovietică și care a împlinit acest scop prin misiunea trimisă la Kuibășev”.

În același sens mi-au vorbit și celelalte personalități pe care le-am amintit mai sus.

Ca prim rezultat al convorbirilor avute cu Șef-Rabinul Suediei, am primit asigurarea că va înceta orice atac împotriva R.P.R. în presa mondială evreiască. Această asigurare mi-a fost dată în mod autorizat, deoarece dr. Wilhelm vorbea în numele marilor organizații și comunități evreiești din Occident. Bineînțeles că ea nu privește manifestările izolate ale unor ziaristi oarecare, dar nu va mai exista nici o campanie organizată. Dimpotrivă. Mi-a cerut material pentru a lămurii opinia publică evreiască mondială asupra aspectelor adevărate ale vieții de la noi. În acest scop mi-a depus unele întrebări ale căror răspunsuri vrea să le dea publicității.

III. CONCLUZII

Îmi permit a conchide, din extrem de rezumativa expunere de mai sus, că este necesară o atentă examinare a problemelor și propunerilor ce s-au ridicat, amintite mai sus. Pe de o parte, din convorbirile avute cu participanții la adunare, rezultă că nu s-a făcut îndeajuns pentru dezmințirea calomniilor răspândite împotriva țării, în ceea ce privește viața populației evreiești din R.P.R. și că trebuie să li se dea un sprijin în dorința lor de a lămurii opinia publică asupra adevărului. Pe de altă parte, din întrevederile cu reprezentanții comunităților și organizațiilor evreiești din Occident, reiese că nu trebuie subapreciată influența acestor foruri asupra opiniei publice mondiale și că începutul de apropiere trebuie continuat și adâncit. Umila mea părere e că astfel se vor servi nu numai interesele R.P.R. și ale populației evreiești din această țară, ci și cauza păcii, care ne e atât de scumpă. Cred că motivul pentru care, spre deosebire de alte culte, am fost singurul reprezentant al cultului mozaic din toată lumea la Adunarea de la Helsinki se datorează faptului că în acest sector nu s-a întreprins nici o acțiune mai importantă pentru câștigarea factorilor conducători evrei la lupta pentru pace. Pentru îndreptarea acestei situațiuni, îmi iau îngăduința de a face următoarele sugestii:

a) Reexaminarea întregii situațiuni a vieții evreiești și în special a celei culturale, a posibilităților de apariție a unor ziare și reviste evreiești, a creării unor instituții de cultură evreiască etc.

b) Crearea de condiții pentru stabilirea unor legături mai strânse atât cu organizațiile și personalitățile progresiste, cât și cu cele conducătoare ale comunităților mari evreiești din Occident (vizite, schimburi culturale etc.).

c) Întreprinderea de către subsemnatul a unei serii de vizite în marile comunități evreiești din Occident. Sunt convins și îmi iau deplina răspundere în această privință că rezultatul acestor vizite va fi o totală

schimbare de atitudine a opiniei publice evreiești din Occident față de țara noastră și va pregăti terenul pentru câștigarea unor importante personalități evreiești pentru cauza păcii.

d) Acceptarea ofertei făcute de Șef-Rabinul Suediei de a vizita comunitatea evreiască din R.P.R. și autorizarea mea de a-i adresa o invitație în acest sens.

e) Examinarea ofertei sale făcută în numele lui „Société de Secours et d'Entraide” — Geneva, în lumina intereselor R.P.R. și ale populației evreiești din această țară, precum și sub aspectul că ea constituie un simptom al dorinței de apropiere și colaborare a forurilor mondiale evreiești cu țara noastră și cu evreimea română.

f) Autorizarea mea de a trimite răspunsuri la anexatele întrebări ce mi-au fost puse de către Șef-Rabinul Suediei, răspunsuri ce sunt destinate a fi publicate în cele mai importante organe de presă evreiești din lume. Aceste răspunsuri ar urma să le dau cât mai grabnic, deoarece, în orice caz, ele au întârziat prea mult.

g) Reexaminarea situației în procesele conducătorilor sioniști în lumina celor mai sus arătate, precum și a împrejurării că au fost puși în libertate, în ultimul timp, numeroși conducători ai partidelor „is-torice”. O măsură similară luată în ceea ce privește pe conducătorii sioniști ar trezi un ecou extrem de favorabil în rândurile evreimii mondiale.

Bineînțeles că sugestiile sus-arătate sunt expuse în mod rezumativ, atât cât permite cadrul unui memoriu. Stau la dispoziția forului în drept, care se va ocupa cu rezolvarea acestor probleme, pentru ca, în cadrul unei discuții, să fac completări și să dau lămuriri suplimentare.

LUPTĂM PENTRU APĂRAREA PĂCII

Dr. M. ROSEN
Șef-Rabin al Cultului Mozaic din R.P.R.

STIRI

TEHNOLOGIE PENTRU FRANȚA

Firma israeliană „Fibronics”, care se ocupă cu tehnologiile din telecomunicații, a primit din Franța comenzi pentru două proiecte în valoare de două milioane de dolari. Unul din ele privește realizarea unui sistem de comunicații pentru metrourl parizian, bazat pe fibre optice. Sistemul leagă diferitele stații ale metrourlului cu centrala. Al doilea proiect privește stabilirea unui sistem de comunicații pentru producătorul de motoare cu reacție SNECMA. Sistemul va lega între ele sute de stații de computere din diferitele fabrici ale firmei.

● RESPONSABILITATE ISTORICĂ

Cităm din declarația domnului Berndt Sette, prim ministru al statului federal Mecklenburg-Pomerania occidentală (Germania):

„Ca prim ministru al unuia dintre noile state federale (Länder), este deosebit de important pentru mine să subliniez responsabilitatea istorică a tuturor germanilor pentru atrocitățile regimului nazist. Fosta RDG a încercat să evite această responsabilitate... urmare a colapsului diktatorului comuniste, noile state (Länder) germane se simt și ele legate, prin legături de prietenie, cu Statul Israel și recunosc responsabilitatea lor istorică. Ele își vor aduce contribuția la realizarea pe mai departe a bunelor relații între popoarele noastre.”

● COMEMORARE

Numeroși descendenți ai renunțului Rav Yehzekiel ben Yehuda Landau — învățat din secolul al XVIII-lea — s-au adunat la mormântul acestuia din Praga, pentru a comemora 200 de ani de la moartea sa. Rav Landau a servit comunitatea evrească din Praga timp de aproape 40 de ani și este creatorul câtorva volume de „Response”, cu deosebire lucrarea „Noda B'Yehuda”.

● RAV LANDAU

Au fost roșite alocațiuni de către rabini din Praga, Ierusalim și Strasbourg, precum și de către un descendent, Jerold Weiss, din Brooklyn, New York. La ceremonie au mai participat reprezentantul președintelui Cehiei, Vaclav Havel, ambasadorii Statelor Unite și Israelului, conducători ai comunității evreiești din Praga.

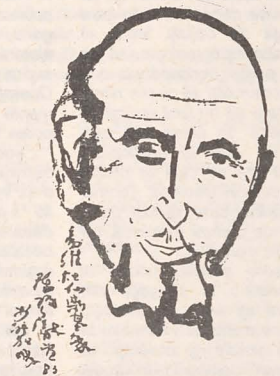
● TAI-PLASTIK

Întreprinderea „Polyziv”, producător de articole din material plastic din kibutzul „Gesher Haziv”, din Gallil de Vest, a încheiat un contract, pentru suma de șapte milioane de dolari, cu firma „Grain Industries”, din Thailanda. Firma israeliană va transfera thailandezilor know-how-ul ei în producția de material plastic obținut din revalorificarea deșeurilor din agricultură și industrie, iar muncitorii thailandezii vor fi instruiți în fabrica kibutzului și vor supraveghea construcția unei asemenea fabrici la „United Grain Industries”. „Polyziv” exportă produse și în Japonia și în Hong-Kong.

● HYPERŠUK

Thuva, unul dintre producătorii israelieni de frunte pentru alimente lactate, va vinde 50% din rețeaua sa de

supermagazine „Hyperšuk” unor filiale ale lui „Clal Israel”. Rețeaua este formată din 27 de filiale; alte șapte se află în construcție. Tranzacția mai are nevoie de aprobarea supervisorului secției de monopoli și carteluri din Ministerul Industrii și Comerțului.

● Tuszynski văzut de un artist chinez

● MINIATURI

La 75 de ani, 75 de miniaturi la Muzeul de Artă Evrească din Paris. Un omagiu adus Prințului artei miniaturilor, Devi Tuszynski, care spunea despre el însuși: „Sunt un evreu născut în Polonia”, iar „opera mea reprezintă istoria mea și a poporului evreu...”. Continuându-și mărturisirile, spune: „Nu poți fi artist dacă nu ești poet. Nu poți fi poet dacă nu ești umanist”.

● JUDECĂTOR ARAB — AMBASADOR AL ISRAELULUI

Țara de destinație nu este încă precizată — se vorbește de Finlanda —, dar se știe sigur că Jussuf Chadsch-Jichia, 60 de ani, din Talbe, judecător la instanța de ocol Tel-Aviv, va fi numit ambasador — prima numire a unui arab israelian într-un post diplomatic de frunte. Încă mai de mult a lucrat în S.U.A. un consul general arab din Israel.

● PACT CU BĂNCI EGIPTENE

Președintele Băncii Naționale Israeliene, Yaakov Frenkel și omologul său egiptean, Salah Hamad, au semnat de curând o convenție care dă posibilitatea redeschiderii de filiale ale Arab Land Bank la Bethlehem și Nablus.

În afară de aceasta, egiptenii au acceptat propunerea stabilirii de relații bancare directe între ambele țări. În cadrul acestora, Banca Egipteană va prelua tranzacțiile de afaceri din Israel, care până acum se derulau prin terțe țări.

Frenkel s-a întâlnit, cu prilejul vizitei sale în Egipt, printre alții, cu ministrul de externe Amro Moussa, care a subliniat „cadrul pozitiv pentru întărirea relațiilor comerciale și economice dintre cele două țări”.

● ISRAEL: ȘOMAJUL ÎN SCĂDERE

În primul trimestru al anului, șomajul în Israel a scăzut de la 11,2% la 10,6%.

Totuși, părerile referitoare la motivul acestei scăderi sunt împărțite. În timp ce unii economiști consideră că expansiunea economică orientată spre export va crea rapid noi locuri de muncă, alții cred că aceasta nu ar fi o explicație suficient de plauzibilă.

Dimpotrivă, mulți șomeri ar fi renunțat, pur și simplu, la căutarea unei slujbe și; deci, nu mai figurau în situațiile statistice. În plus, dispozițiile mai severe pentru obținerea ajutorului de șomaj ar fi avut și ele un anumit efect.

● MEMORIAL HOLOCAUST

Pe lângă Universitatea din Saint Louis funcționează „Muzeul de Artă Religioasă Contemporană”. La deschiderea oficială a muzeului a fost prezentată lucrarea lui David Michael din New York, reprezentând Steaua lui David, intitulată „Dispărut în acțiune” (Missing in Action). Lucrarea, un Memorial pentru cei care au murit în Holocaust, reprezintă un conglomerat neregulat de ceară roșie, semnificând buciți de carne umană.

În fotografie, reverendul Terry Dempsey, directorul fondator al Muzeului, împreună cu Jim Morphis, un artist din Philadelphia, în fața Stelei însângerate a lui David, executată de David Michael.

● GIMNAZIU EVREIESC LA BERLIN

Pentru prima oară de la sfârșitul perioadei naziste, la din nou înființată, odată cu începerea noului an școlar, un gimnaziu evreiesc în Germania. În vechea școală evrească de băieți, din raionul berlinez Mitte. Începe învățământul pentru prima clasă (a VII-a gimnazială), cu 17 elevi. Două treimi dintre elevi sunt evrei, o treime sunt de alte confesiuni. Copiii învață împreună ebraica și urmează, totodată, ca și în alte școli confesionale, un studiu unitar de religie, dedicat Bibliei. Altminteri, școala respectă programul școlilor berlineze. În aceeași zi, se deschide — cu 7 elevi — și o clasă cu profil real. Vechea școală evrească de băieți din Grosse Hamburger Strasse a fost închisă, în 1942, de către nazisti și folosită, în mod abuziv, drept loc de adunare în vederea deportării evreilor în lagărele de exterminare.

● STRĂNGERE DE MÂNĂ

La campionatele sportive ale invalidilor, din Marea Britanie, regele Iordaniel, Hussein, a strâns mâna membrilor echipei israeliene. Uluit, șeful delegației, Moshe Matlon, l-a spus monarhului: „Majestate, a sosit timpul să încheiem pace. Dumneavoastră și echipa noastră am fost răniți, acționând pentru pace”. Hussein a răspuns, în ebraică: „Toda Vešalom” („Mulțumesc și la revedere”).

● EXPULZARE

Jack Riemer, 77 de ani, cetățean american de origine ucraineană, a mărturisit că a luat parte la împușcarea în masă a evreilor, în 1941/42, la Travniki, în Polonia. Acum, pe baza unei hotărâri judecătorești, va pierde cetățenia americană și va fi expulzat. La Travniki a lucrat temporar și „Ivan cel Groznic”.

● PIAȚA ELECTRICITĂȚII

Ministrul israelian al energiei, Moshe Shahal, va acorda de aici înainte particularilor licența de a produce energie electrică și de a o vinde lui „Israel Electric Corporation”. Într-un viitor mai îndepărtat, furnizorii de energie electrică vor putea vinde și direct consumatorilor. Astfel se inițiază o concurență liberă și în acest sector.

În prezent, întreprinzătorii particulari produc, pe lângă unele mici cantități de energie electrică, trei megawați la Kfar Hanassi și șase megawați prin turbine eoliene pe înălțimile Golan. Până la sfârșitul secolului, cantitatea de energie electrică produsă de particulari va ajunge la 750 de megawați. „Israel

Fondul lor este negru și pe el se poate scrie cu creioane colorate, fluorescente.

Tablele iluminate sunt utilizate de magazine, hoteluri, restaurante și centre pentru congrese, ca display pentru informații. În 1992, exporturile s-au ridicat la 2,5 milioane de șekeli, iar în 1993 se așteaptă o creștere a exportului cu 30% (în Suedia, Grecia, Cipru, Marea Britanie, Franța, Japonia, Thailanda, Filipine etc.).

● CONSULAT

Rusia va deschide un consulat la Beer-Sheva, în Israel.

● VIZITĂ

Ministrul israelian al agriculturii, Jaakov Zur, a fost gazda colegului său indian, Baal Ram Jakhar, care a vizitat Israelul.

● INVITAȚIE

La invitația primarului Ierusalimului, Teddy Kollek, s-a aflat în vizită în Orașul Sfânt primarul New-York-ului, David Dinkins.

● ATITUDINI

La Potsdam — Germania, două persoane au fost trimise în judecată pentru profanarea memorialului fostului lagăr de exterminare nazist la Ravensbruck.

Autoritățile au declarat că, deși au fost depuse eforturi continue, nu a putut fi depistați cei care au dat foc, în septembrie trecut, „barăcii evreiești” din cadrul fostului lagăr de la Sachsenhausen.

● ÎMPOTRIVA XENOFOBIEI

Politia germană, în urma investigațiilor efectuate în principalele zece orașe, a confiscat mil de înregistrări și casete cu muzică neonazistă. Au fost percheziționate case și oficii ale producătorilor și muzicienilor cunoscuți din industria muzicii rock de dreapta, care au popularizat cântece ce chemau la expulzarea străinilor din Germania și adulau trecutul nazist. Această muzică a contribuit la valul de violență împotriva străinilor, la incitare rasială și antisemitism în Germania.

● PARC INDUSTRIAL EVREO-ARAB

Ministrul israelian al locuințelor, Benjamin Ben-Eliezer, a promis să pună la dispoziție 1 000 de dunami (1 dunam echivalează aproximativ cu 1 000 m²) de la „Israel Lands Administration” pentru un parc industrial comun evreo-arab, lângă satul arab Baka al-Gharbia. În felul acesta, se asigură spațiul și infrastructura necesare pentru noi întreprinderi de înaltă tehnologie, însoțite de industria ușoară. Parcul va fi gospodărit în comun de administrația locală și de consiliul regional evreiesc învecinat, cuprinzând și 600 de dunami aflați în proprietatea particulară a locuitorilor din Baka al-Gharbia.

● EXPORT ISRAELIAN

Firma „Liner”, producătoare de instrumente de desen și de măsură, a kibutzului „Hasoleim” a vândut de curând o cantitate considerabilă de table și mese iluminate unei firme din Atena, care s-a specializat în echipament hotelier. Contractul de vânzare are valoarea de 500 000 de șekeli. Pe table se afișează, în hotelurile din Rhodos și din alte insule grecești de vacanță, itinerare de excursii, menuri, diferite știri. Mesele iluminate au fost produse în kibutz, în felurite mărimi și forme.

● ARESTARE

Politia israeliană a arestat patru membri tineri ai Organizației Kabane Haj. Ei sunt bănuți că au efectuat un atac cu grenade de mână în sectorul vechi al Ierusalimului, în cursul căruia un arab a fost ucis, iar alții câțiva au fost răniți.

● SALVAREA EVREILOR

În octombrie a.e. se împlinesc cincizeci de ani de când cca 7 000 de evrei danezi s-au putut salva în Suedia neutură, de deportarea de către nazisti. Creștinii danezi l-au adus în bărci de pescari la fărml saluator, Numal 477, care nu au putut veni la timp, au fost deportați de zbirii la Theresienstadt. Unul dintre cei salvați avea atunci 14 ani. Este marele rabin al Danemarcei, Bent Melchior, care trăiește la Copenhaga. De decenii, Melchior ocupă funcția defunctului său tată, marele rabin Marcus Melchior. Ca șef religios al evreilor danezi, el pregătește ceremoniile comemorative. Pentru 10 octombrie, este anunțat un serviciu religios în sinagoga principală din Copenhaga, la care vor lua parte regina Margrethe și oameni politici proeminenți. Sunt în pregătire trei cărți despre salvarea evreilor și două filme de televiziune, iar Universitatea din Copenhaga organizează un simpozion despre „Xenofobie și exit”.

● TAIWAN — ISRAEL

Pentru prima oară, Taiwanul va avea o reprezentanță comercială la Tel-Aviv. Prin intermediul ei, vor fi stimulate investiții din Taiwan în Israel și proiecte israeliene în Taiwan.

● TEXTILE ISRAELIENE ÎN SILICON VALLEY

Întreprinderea de produse textile TICI Software Systems Ltd., din Rishon-le-Zion, a creat o breșă impresionantă în sistemul protecționist din Statele Unite. În decurs de un semestru din acest an, au sosit comenzi de livrări în valoare de un milion de dolari, de la diferite întreprinderi de High-Tech, din Silicon Valley. Activitatea desfășurată în S.U.A. va servi firmei și ca punct de pătrundere pe piața japoneză.

● CABLU TV ISRAELIAN ÎN HONG KONG

O filială a întreprinderii „Digital Israel” a câștigat licența pentru administrarea rețelei de cabluri în Hong Kong. Valoarea contractului este de cinci milioane de dolari, iar transmisiunile TV prin cablu vor avea peste un milion de abonați.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

CHIEF RABBI DR. MOSES ROSEN

DANCING WITH THE BOOK

"Holy flock, holy flock..." With his thundering voice, old Reb Leibale, the upholsterer, was urging everybody in the synagogue to join in the dance with the Torah, and to dance more vigorously. The bent old man became the active animator of the festival. His eyes were lit up with joy, and his whole being was dedicated to the endless dancing...

Year after year, whenever Simchat Torah passes the threshold of our prayer houses, this memory of my childhood days returns to my heart and mind, becoming a kind of symbol of the festival.

Who knows anything of Reb Leibale? Who could tell anything of his life on the other days of the year? He was a simple, modest man, slipping through life without wishing to draw any attention to himself. He worked hard for his livelihood, and when he entered the synagogue every morning and every evening he took care not to disturb anybody, saying his prayers in a whisper. Nobody could say he had ever heard him speak aloud.

But on the eve of the last day of the feast in the month of Tishri, when the Holy Ark was opened and the Scrolls were distributed among the members of the congregation who were to join the procession around the synagogue, that evening Reb Leibale was altogether different. He was completely transformed. The small old man seemed to have grown much taller, his song inspired old and young, his verve produced laughter and merriment, his cheerfulness was infectious. It was Reb Leibale's great day. It looked as if he had been suffering and labouring all the year for that day. All eyes were fixed on that "giant" who dominated everything from the heights of a wonderful spiritual perfection. He had become the embodiment of a mission, the representation of our supreme joy, the explanation of a drama. He was "the man with the book."

And so are we. All of us are children of the Torah. That is how our entire being has taken shape. The People with the Book. With it we have been dancing the most delightful dance for thousands of years. We embrace the dear bride, the Book, we caress and kiss it because it alone is the beloved of our heart. For its sake we have borne untold suffering. In order to hear its teaching we have accepted privations, in order to fulfil its ideals we have trodden so many thorny

paths. We prize it more than all jewels because it has sheltered us from danger, it has enabled us to straighten our backs whenever blasphemies and curses sought to humiliate us. Its sufferings and ours were the same. Our bodies were pierced by the same sharp swords, we were burnt by the same fire. Its destiny was ours. We never abandoned one another. We always stood guard over the Book, so that it should not fall into the hands of its enemies, and it protected us, giving us the moral strength which enabled us to survive the hardest trials. When the waves of hatred were trying to drown us, we help on to the Book with the last ounce of our ebbing strength because only the Book could take us to the safe shore out of the sea of our suffering.

"Because they are our life." What would have been the pleasure of our life without the treasure store of the teachings on whose infinite wealth we are feasting? What would have been the meaning of our martyrdom if the banner unstained by even one drop of blood, the pure flag of love of man and God, the Torah, had not always been before our eyes?

In the course of our agitated history those who thought again and again that they had destroyed us, took everything from us, everything. One thing, though, they did not succeed in wresting from us because we defended it even more desperately than our very eyes — the Book! In vain did they tear apart our bodies. This could not destroy us. They did not know that our life was somewhere else, where their fists could not strike and their swords could not pierce — in the teachings of our Torah.

How could we refrain from kissing it, from embracing it? How often has the Torah been trodden underfoot, sullied, spat upon and mocked! How often have the flames of hatred not tried to consume it! All our enemies, from Antiochus to Hitler, felt how closely we are bound to it, how powerfully we are anchored in it. They realized they could not destroy us unless at the same time they tore up, burned, destroyed the Torah. That is why every pogrom began with an invasion of the synagogue. Titus struck his sword into the Book, into "the Holy of Holies" in the Temple of Jerusalem (Talmud Gittin 58), and the hooligans of successive centuries repeated the same vandalism a thousand times. And yet... Simchat Torah has come again. We are again dancing, pressing the Torah to our hearts. And yet, we are alive. And yet, the Torah is alive! "The sun of Moses had not set when the sun of his disciple Joshua rose." This has always been the fate of our book. Whenever its teaching seemed to have lost its disciples in one part of the world, whenever the shadows of dusk descended upon it on one shore, its rays rose somewhere else. The decline of our belief in ancient Judea was preceded by its rise in Babylon, and its dusk there followed its dawn in Spain. Torquemada's Inquisition had hardly begun to burn it, when its brilliance began to shine in Holland. The study of history bears this out every time.

Two "bridegrooms" step below the canopy on the day of Simchat Torah. The last passages of the Torah are read to the first. It seems to be the end. But before the echo of the last words has died away, the second "bridegroom" is honoured with the reading of the first passages of the Bible. The end is also a beginning. Sunset becomes sunrise. The Torah knows no end. Even as we think we have reached its end, we start on it

anew. The word of God is endless, as is God himself, it is eternal as is the LORD.

Old Reb Leibale, anonymous hero of the grandest of battles, the battle of the spirit, brave fighter for the most sublime cause, that of the spirit, yours is this feast, the feast of the endless string of predecessors and successors, the feast of rejoicing with the Torah.

Talmud Torah Courses Opening — 5754

A new school year in Talmud Torah was inaugurated on Sunday, September 27, at the Choral Temple in Bucharest. The ceremony started with a beautiful performance of Yiddish and Ivrit songs by the joint choirs of Talmud Torah students — the children's and the youth's, "Shira Vezimrah" — conducted by Izu Gott. After a speech by one of the students expressing gratitude to His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen for his dedicated efforts along the decades for the creation, preservation and proper running of these classes,

His Eminence delivered a touching and significant opening address, excerpts of which are given below. The inauguration of the 5754 Talmud Torah school year attracted a large audience, including students, parents and leading officials of the Federation of Jewish Communities in Romania and the Bucharest Jewish Community.

Similar ceremonies marked the beginning of a new year of Talmud Torah studies all around the country.

„LEARN, CHILDREN!“

(Excerpts from an address by His Eminence Chief Rabbi Dr. Moses Rosen on the 5754 inauguration of Talmud Torah courses, Sep. 27)

"Do you know, children, what day it is today? Had I asked you the same question yesterday, you should have all of you replied, 'It's Yom Kippur. It's the holiest day of all in the Judaic year'. But what about today? Do you know what you should answer? You ought to say, 'It is the day after Yom Kippur.'"

"So what? What's the 'day after' to us? You are surprised and you are right to be. We've walked into a common day, a day like any other day. What then is the point of my question?"

"Well, learn that our great teacher, Moses, assembled the whole Israelite community precisely on that 'day after' the Unique Day, after the prayers had been said and pledges had been made to God and to ourselves that we would be better, fairer, wiser."

"It is on such a day that our forefathers moved on from prayer to action, from words to deeds, and set out together to build the Tent of Meeting, our first synagogue. It is on such a day, too, that we inaugurate a new year of Talmud Torah courses. The same as our forefathers moved on to achievements there, in the Desert of Sinai, on their way to the Promised Land, we are setting out now with Eretz Israel in mind. We want to be prepared so that we shall be worthy of the name of Jew."

"Take the Holy Book, the Torah, in your hands again, spell out in it as your forefathers have done over the millennia, spell out the Hebrew letters of this Book which has rightly been called the Book of Books." "There are many among your parents and grandparents who do not know the language of our nation, the language of the Bible. They are not to be blamed for it. They thought they would be 'assimilated' or 'integrated' if they and their children studied other peoples' idioms, culture, history, and leave aside their own."

"I remember how in my first high-school grade, I would learn ancient history enrapturedly, how I devoured the chapters on the Phoenicians, the Chaldeans, the Assyrians, how eagerly I searched the book to find the chapter on the Jews. I searched in vain. How was it possible, I wondered. The Jews, too, had lived in ancient times and they were hardly what you'd call a negligible people. Wasn't it David, their king, who

had composed the immortal Psalms, chanted in every church? Wasn't it Solomon, his son, the wisest of all men, who had created that unparalleled poem, The Song of Songs? Why then should we ignore everything about them, about our great ancestors, and instead learn only about others? Why?"

"I'd like you, children, to know that for the last half century the Talmud Torah has been guiding us along the path of real self-respect. We are not ashamed, we are not afraid to do what everybody else does: study our language, history and culture."

"As you grow up, the memory of the days and evenings spent in the congregation house will never fade away. A Pesach Seder, a little candle on Hanukkah, a Purim mask, a dance with the Torah, an Oneg Shabbath — all these will take you back to Judaism, to the roots you have sprung from. They will straighten your spine, restore your dignity to what befits the scions of a people who have for tens of centuries devoted their lives to the Book and Peace."

"Rejoice, children, and embrace even more dearly the Book, the Torah, for 'it, the Torah, is our life.'"

"It's hard to be a Jew," says the bitter popular saying of the Galuth, the hideous persecution to which we were subjected."

"To this we add: It's real hard. Being Phoenician or Chaldean, that was easy, but where are those peoples now? Vanished. While 'Am Israel Hai' — the Jewish people lives. Sure it's hard, but that's the very reason why it's so great, so wonderful being a Jew."

הרב הכולל דר דוד משה רוזן

זמן שמחתנו

שבעיביר תחת הבקרת את שמו השני של החג, נמצא על פי היהדות את משמעותו הנכון של הסוגה "שמחה". ההגשמה של חג זה שבשלוש הרגלים בא ללמדנו את מהותה של השמחה הנבונה, הן שמחת היחיד והן שמחת הכלל.

המטרה לשמח ביום החג הזה משולשת בתורה והלכה, לא רק על היהודי כשהוא לעצמו, אלא ככתוב בתורה: "ושמחת בתוך אחיו ובתך ובתך ועבדך ואשתך והלוי והגר והיתום אשר בשעריך" (דברים ט"ו י"ד). כל אלה צריכים לקחת חבל בשמחה כללית זו. והתלמוד מרבה לספר על מעשים שנרמזו להגדיל שמחת הקהל בימי חג האסיף עד הפרוץ בכל עור. וזהו מה שמסופר בירושלמי: "וינה בן אסתי סעולו רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקדש. ולמד שאין רוח הקדש שורה אלא על לב שסח" (סוכה פ"ה ה"א). מובא גם בתוספות סוכה נ'. שמחת בית השואבה היתה מסיימת את כל הבא שמה. "הסידים ואנשי מעשה היו מקדים באבוקות של אור שבדיהם ואוסרים לפניהם רברי שירות ותשבחות" (סוכה נ').

אמרו עליו על רק של שבעון בן נפילא, כשהיה שמה בשמי' תת בית השואבה היה נופל שמונה אבוקות של אור וזרק את נופל אחת ואין נוגעות זו בזו" (סוכה נ"ג) ובכו כן מובא שם: "אמר רבי יהושע בן תנניה: כשהיינו שמהים שמחת בית השואבה, לא ראינו שינה בעינינו" שמחת בית השואבה היתה כללית ונדולה כל כך עד-כי אמרו: מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו" (סוכה נ"א). ושמחה זו מה מיכה? היא לא באה לחפות לרעה על כאביו של האדם שלא ירגיש, או להאפיל על העצב שבל יראה, כהסתירו לשעה קלה את חושיהו. שמחה כזאת דומה לשמחת שבהגוף כה היו תולדות האדם נכובה, כשהאדם כורה ספני נפשו הוא לא ימצא את השמחה האמיתית. השמחה האמיתית לא תתפר ככל האדם בלי שקול הדעת או סרס בחן היסב את מצפוניו. השמחה האמיתית היא זו שנובעת משלוח הנפש לשלוח שהשיגה האדם אחרי שגהר את נפשו מכל הלאה, ובכן לא ככלי רעה, אלא מסקור מצפון סהור תצא השמחה האי-מיתית.

ראש השנה עם הימים שלפניו ושל אחריו מצויא את ראשית התנאים של השמחה הנכונה הזאת. אלה הם ימי מלחמה קשה נגד הרע שכתבנו.

"ימים נוראים" הם אלה שבהם מתגלה האדם לעצמו על כל חסרונותיו ולקוייו המוסריים. ימים הכפרים עולה על כולם, כי בו מתכרר האדם על הרע שבו ומשרה שוב את השלום בעו ובין הפקדים. כינו ובין הכרו, בין האדם ונפשו והנתיבות המוסריים פתוחים לו כדרך החיים.

ולא במקרה סמוכו של חג הסוכות אחר ראש השנה ויום הכפרים. אפר החסאת הוסר מנגד עינינו. הדרך אל הנפש פתוחה לפנינו ולשמחה און כל מעצור, "פרי עץ הדר" היהדות

אינה דורשת נזירות, להנור סתעונוי החיים. אדרבה, היא דורשת סמנו לשמח בחיים ולאכול ספרים.

השקפה זו על השמחה היא נגוד נסור להשקפת ההלניזם על ימי הכציר שבפחו המוהב. חג היקבים של היונים והנ שכתא" של הרומיים משמיעים על זנות ופרועי מוסר, ולעומתם עומד חג הסוכות ומעוה: "ושמחה לפני ה' אלך ד" (דברים ט"ו י"ד) שמחה אלמים היא זו, שמחת הוופי והסוב המתנכי רים לעינינו

תלמידי אפיקור החשיבו רק את התענוגים הנופנים ורצולם היה לינוק מן החיים את התענוג הנופני עד הספה האחרונה. הלל הנשיא, האדם הענו והחכם שיצא מבין ענוי הארץ והת-עלה בכל זאת על מרומי הפסנה הרוחנית, הוא ידע למצא את אוצרות הרוח שלמענם ראוי לו לאדם לחיות; כי הם הם סירות היהדות. "אמרו על הלל הווק, כשהיה שמה בשמחת בית השואבה אמר כן: אם אני כאן, הכל כאן. ואם אין אני כאן, מי כאן?" (סוכה נ"ג) אם האישות המוסרית שלי יכולה להתנער מעפר הכלי העולם, אם יכולתי לנלות את נפשי, הכל כאן. הכל, כל מה ששכנכי לי טואר כאור נהדר. ובכו עליו לשמחה.

זמן שמחתנו, אין זו רק שמחת היחיד, אלא גם שמחת הכלל, שני הרגלים האחרים, חג הפסח וחג השבועות, לא זכו לשם זה, זמן שמחתנו, כי להם אין אותו רושם. פסח, זמן חרותנו, מזכיר לנו כי ניתקו ככלי השעבוד, "משעבוד לנאולה". זוהי הפתיחה לרבני ימי עמנו והיא למדה אותנו לדעת כי לא די רק ביצואה מעבדות לחרות, כי קשה יותר לשאור על חרות מאשר להשיגה. התנאי העקרי שהחרות לא תהי קול קורא במרבר, הוא שכני העם יגפצו את ככלי השעבוד הנופני והרוחני כאחד.

"אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה" (אבות ו') רק מי ששחרר את מצפוניו, רק מי שיודע להוקיר את החרות ולומר כדי לדעת את ערכה, רק זה הוא בן חורין. חג השבועות עם ההתנלות על הר סיני ועם משפטי הצדק שלו והשלום מסמל את החלק השני של החרות. חרות הנפש. חג הפסח ותג השבועות, חרות הגוף והרון הנפש, אינם אומרים דיינו, דפי היסטורית. העמים שפרס נתישנו מראים לנו כי מי שמסחפך רק באלה, נשאר עוד בעבדות הקשה. המהפכה הצרפתית רוחה דמי העם למעו הגשם את הכרו, שהקסים את העם: חרות, שווי-זכויות, אהוה. אבל המסשר שקם אחריה הכין לאדם העובד את הזכות למות ברעב, כה כשיה שהעצלים בענו הון זר. כסוכו אין כאן שווי-זכויות לכל בני האדם, אין זאת אהוה המסרכת את כל בני משפחת האדם.

רק כאשר ישיגו גם את החלק השלישי של החרות, חרותו של האדם העובד, לשמחה בפרי יגיע כפיו, רק אז תהי החרות זרע של קיטא. חג הסוכות הוא חג האסיף שבו הכניסה תורת ישראל את החוק של חלוקת פרי האדמה, חלק כהלך לכל אלה שעבדו את האדמה, והוא שם כתר טלכות בראש החרות של כל בני האדם. האדמה היתה נחלת-אלה שהרטיבוה בעות אפס, והקוצרים, כרנה יקצורו וישמחו כי לאיש שזרועו עובדת, לו הארץ.

לכן רק לימים כאלה נאה השם "זמן שמחתנו", כי רק בהם יכול לשמח על חיו. הטובים גם היחיד וגם הכלל.

הכנסת אשרה את ההסכם בין מדינת ישראל לא ש"ף

אחרי סדרת דיונים סוערים, הכנסת אשרה את ההסכם שנערך בואשינגטון בין מדינת ישראל והאירגון לשחרור פלשתינה.

לא רק העם היהודי השוכן בציון, אלא כל העולם וכל האנושות שוחרת שלום צודק והומני ברכו בהתלהבות את ההסכם הזה שמהווה באמת, אירוע היסטורי.

נכון שאנו נמצאים כעת בפני ראשית דרך. ודאי שלא קל אחרי כה הרבה עשורים של מלחמות, קרבות, אחרי דם כה רב שנשפך כמים, אחרי שנאה ואיבה כה רבות שהופצו בין שני העמים, היציאה למסלול הכרת הדדית, של דרקים בשלום בה יכבדו את הזכות לקיום ולעצמאות של מדינת ישראל

בתנאי הבנה ושיתוף-פעולה כלכלי למען שגשוג שני העמים, תתקל בקשיים רבים. אבל עלינו להיות אופטימיים. אנו יודעים שמדינת ישראל לקחה על עצמה סיכונים רבים על ידי ההסכם הזה.

אנו יודעים שימצאו אויבי השלום שינסו לטרפד את ההבנה בין שני העמים. אבל אין דרך אחרת. כל בן-אדם בעל הגיון בריא מבין שעלינו לקוות, להאבק שאחרי הצעד הראשון הזה, יבואו אחרים ונגיע לשלום המיוחל שהוא הרעיון הנשגב של כולנו.

אלוקים ששמע לא רק את קול ישראל אלא גם את קולו של ישמעאל "פי שמע אלוקים את קול הנער", יאזין לתפילותינו ויעזור לנו להתקדם כלפי השלום.

השתדל בעצמך והשם יעזור לך. ברכת אבינו שבשמים ישכון על ארצנו הקדושה ועל עיר דוד ירושלים.

הקפות

בבית המדרש רב הדחק החם מה רב והנהרה! ומלא הוא מפה אל פה ומלאה העזודה.

השאון הולך הלך ורב, בנער נדחק זקן, שכ - נדחקים גם במזרח!

וצפופות עומדות נשים, טף על ספסלים וחלונים, מטפחות, צניפים - ערב רב ובגדי יום-טוב שונים...

קול יוצא: "קום החזן, קרא!" וחבר נערים הנה בא - יהודים קטנים נאים.

הם פוסעים כרנה, הולכים לאט ההלוצים הראשונים; בידיהם נרות דגל, נס עם תפוחים אדמונים.

אל על ירימו נר ונס, ואחות אלי אח קוראת ואח אלי האחות.

החזן בא ואחריו טור "בעלי בתים" באים בספרי תורה על היד העטופים רקמתים,

ועל כתרי כסף פעמוני פז בצלצל עלו, צלצל עז יצלצלו ויפזחו.

החזן בא, החזן שר, העוזרים נשאו קולם, הגבאי שר, הגזבר שר,

אחריהם כל "העולם": טרא-רירה וביס-ביס-בם כל זקן נער באשר שם,

אף גם הרב בעצמו. הנושאים הולכים לאט לאט, נדחקים בין רב אדם, ואחזו בם ונשקו בחם לספרי תורה בידם:

"לשנה הבאה - כה לחי!" "גם אתם - יתן אדני!" אף קול הבתולות עולה.

הבית מלא אור וחם וגיל ושחוק ורגנים. זה שח, זה שר, זה מכה: "הם!" רצוהלים כל פנים.

החזן שר, החזן בא! - "הוי, עתור דלים הושיעה נא!" וכל הקהל עונה.

